

ROMAAN

No

5

SP
959T

Fr. A. Breda...
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

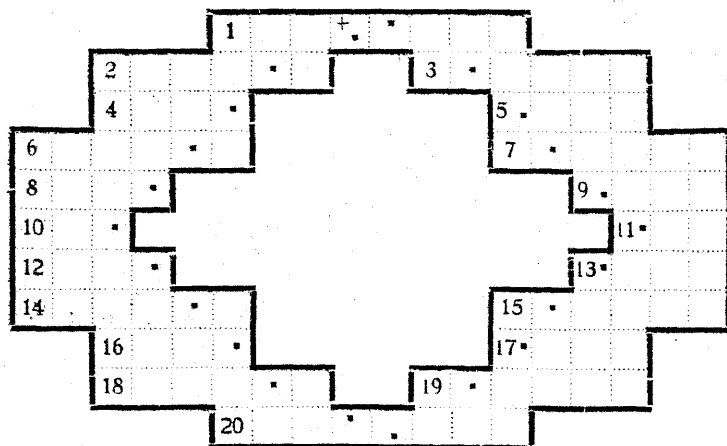
*Hedwig Courths-Mahler
saab märtsi kuul. 60. aastaseks.*

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.

Hindmõistatus

Nr. 5 (119).

Kokkuseadnud **A. Janson.**

Sõnade tähendused:

1. Sõjaväe osa nimetus Eestis.
2. Valgustus abinõu.
3. Meesterahwa nimi.
4. Jõgi Saksamaal.
5. Ilmakaar.
6. Mänguriist.
7. Sillutus aine.
8. Euroopa riigi pealinn.
9. Hoone nimetus.
10. Hulkade hingelohutus.
11. Mitte loomulik.
12. Uuslinn Eestis.
13. kala.
14. Kinoteaater Tallinnas.
15. Omapärane müügikoht.
16. Tähtsam Eesti rahvaluule koguja.
17. Puunõu.
18. Eesti helilooja. (surnud)
19. Magussöök.
20. Linn Indias.

Kui kõik sõnad õieti leitud, saame ülalt ristiga märgitud ruudust alates pahemalt poolt ringi lugedes (märgitud täppidega) tuntud Eesti wanasõna.

Lahendused tulewad saata „Romaan’i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 kuni 15. aprillini „Hindmõistatuse lahendus“ all. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 8 (122).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus“; 2) I anne Ed. Wilde kogutud teostest; 3) J. Lintropi „Igapäewane elu.“

„Romaan’i“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 1 (115)

$$\begin{array}{r}
 9 + 8 + 7 + 6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1 = 45 \\
 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 9 + 9 = 45 \\
 \hline
 8 + 6 + 4 + 1 + 9 + 7 + 5 + 3 + 2 = 45
 \end{array}$$

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Renate Annok, W. Aus, Aug. Arobaum, Ed. Arukäe, K. Allisson, Herta Armann, M. Braun, K. Charles, Al. Espe, Paul Einberg, E. Emann, M. Ehkmann, M. Grodon, W. Grünthal, Leo Grünthal, A. Gärtner, H. Herodes, Helmar Hansen, E. Heinrichson, Erich Johanson, Milla Jeromine, Hugo Jurgens, Arwed Johanson, Harald Johani, Julie Johanson, K. Karu, Julius Kuiw, Rich. Kelder, Herbert Kikerpuu, Ellen Kalman, Leida Kalman, Aug. Kaasik,

H. Kuldner, S. Kask, Elmar Kerakas, Leida Kuuseoks, Karl Kukk, Ilmar Lamm, P. Lepa, E. Luuk, I. Limberg, Mady Luikmann, E. Martin, Walter Mislner, Ilmar Mägi, Netty Kammeraus, Linda Miil, Elmar Miil, Mary, Hed. Martinson, Paula Melifer, Johannes Nairismägi, R. Naarits, Pauline Ots, Edmund Ots, Hilja Ots, Julius Ots, I. Palm, Rich. Pragma, Anna Powwat, A. Peterson, Artur Pranno, Ellinor Pettai, Juh. Peet, Robert Rabba, W. R. Udo Riga, E. Rõigas, Ed. Rekand, Julie Rekša, E. Riisk, Alfred

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: H. Courths-Mahler: Juta. — Ejnar Mikkelsen: Mäejääkurat. — Christel Broehl-Delhaes: Araandja. — Manfred Kyber: Tummad palwed. — Türgi jutt. — P. Grünfeldt: Önn. — Heinz Welten: Arsti soow. — J. V. Sládek: Põlluteel. — Jón Svensson: Nonni lumetormis. — Luise Westkirch: Libahunt. — Tött ja nalja.

Nr. 5 (119)

Märts 1927

VI aastakäik.

Juta.

Saksa kirjniku Courths-Mahler'i romaani.

5

Ta patustas Leenale rahustavalt ööle.

„Mitte karta, väike neegrinaine! Asi pole nii paha, sellest saame üle. Sa saad jälle terveks — täitja termeks!“

Leena wagus sügawasti hinge tõmmates tema rinnale.

„Kui ma ainult oma Wallile alles jään, siis on kõik hea,“ ütles ta wärisewa häälega. Arst pigistas teda isalikult.

„No muidugi, väike proua, selle teadmise wõid sa kaasa wõtta. Warsti jälle oled sa terve. Uman sulle nõu, lasse enmast kohe peale uut aastat loigata. Selle järele pead mõned nädalad lamama ja see on sulle ka muidu hea. Wiin ju kufagile sanatooriumi, mis ühe minu hea sõbra oma on, kelle tublidus mulle tagatiseks on. Ka loodan ma, et ta hinna erakorraliselt odawa määrab, nii et see teile raskeks ei lähe.“

Nad läksid jälle teiste juure tagasi. Juta nägi juba õe näost, et ta rahulik oli. Doktor Görger awaldas oma arwamise, ja Juta suudles teda tänilikult.

„Sumalale tänu, et mu süda wähemalt selles asjas müüd rahulik on,“ ütles ta kergendatult hinge tõmmates.

12

Proua salanõunik Falkner istus mugawas tugitoolis. Käed olid tal süles ja silmad wähtisid kella minutinäitajale. Ühtlasi kuulas ta

oma südame põksuniist. Ah, kõigest enesewalitussest hoolimata põksus ta üsna korratult! Kuidas oleks ta wõinudki üsna rahulik olla, kui ta ootas Leenat ja tema last!

Minna asteldas ikka weel elutoas. Juta oli ta palka kõrgendamud, seft et tal müüd enam tööd oli, ja sellepärast töötas tüdruk kiiresti.

Leenale ja lapsese oli väike wõõrastetuba magamistoaks määratud ja siise seatud. Wallile oli Juta ostnud wäikese walge wõrewoodi, mis müüd seisfis Leena woodi kõrwal. Kõik nägi fena wälja ja Juta oli wäga rahul.

Minna oli müüd kõõgis suupisteid walmitamas. Tema oli Aafrikast tulnud külaliste peale wäga uudishimulik ja kujutas neid enesele juba ette. Mõtiskledes kuulis ta oma käskijanna toast kellahelinat.

Minnale oli käft antud jeda kellahelinat kuuldes kohe kõik minu talitus pooleli jätta ja elutuppa rutata. Seda tegi ta müüdki täpselt.

„Mis proua salanõunik soowivad?“ küsis ta tugitooli juure astudes.

„Ah, Minna, waadake, palun, kord ometi afnaft täuawale, kas autot lastega weel pole näha. Minu arwates peaksid nad juba siin olema.“

Minna waatas kella.

„Weel mitte, proua salanõunik; weel puudub kolm minutit neljast. Preili Juta ütles,

et nad täpselt kell neli siin on. See on wististi nõnda. Seft preili Juta arwestab kõik täpselt."

"Muidugi, Minna — aga wõimalik on ju, et auto kiiremini sõidab."

"Tõsi, wõin ju järele waadata. Aga proua salandunif peawad täitfa rahulikud olema ja meeles pidama, mis preili Juta ja herra doktor on ütelnud," wastas Minna eezriiet afna eest kõrwale liikates.

Ta waatas tänawale ja nägigi warsti autot lähenevat. Rahulikult tõmbas ta eesriide jälle afna ette ja astus tugitooli juure.

"Nüüd jooge kõige pealt lonks wett ja muujutage ka kõlmi wett, proua salandunif. Mii — see sündis sellepärast, et auto ufje ees on. Kohe helistawad nad, aga Teie peate olema rahulik, üsna rahulik — muidu ma ufsti ei awagi, proua salandunif."

Wana proua naeratas Minna heatahtlikkufe üle. Süda põfjus tal küll mäsates, aga ta sündis enda rahule. Ta ei tahtnud nüüd meelemärkust kaotada, nagu see farnastel puhkudel mõniford sündis. Jälleenägemise õnne tahtis ta täiel määral nautida. See oli nagu palwe jõu pärast, et ta jaksaks seda rõõmu kauda.

"Nüüd minge ja awage, Minna — Teie näete ju, et ma olen rahulik."

Minna läks.

Samal hetkel helistati wäljas.

Kohe selle järele astus dr. Görger Juta feltfis tuppä.

"Noh, olemegi aarriklaesed finni püüdnud. Kui emafene rahulik ja kannatlik on, lafene nad ilufasti üksteise järele tuppä tulla," ütles arst ja katfus haige merefoont.

Juta silmitfes emafest kartlikult.

"Kas oled rahulik, emafene?"

"Jah, laps, jah. Laje nad juba tuppä tulla!" wastas ema ruttu.

"Silmapilk, eme wõtame weel südamekinnitufeks wäitefe pulbrikefe," seletas doktor Görger ja segas pulbrit weeflaasfis.

Sõnakulelikult jõi wana daam klaasi tühjaks.

Dr. Görger andis Jutale märku ja see läks Leena järele. Doktor läks temale järele.

Leena astus üle läwe. Hetkeks jäi ta seisma ja ruttas siis ema juure, kes sõnatult oma käed tema poole wälja sirutas. Leena wajus ema ette põlwili, ja wärifewail kätel wõtsid nad üksteise ümbert finni.

Silmapilk tundis ema, nagu laugeks ta minestusje, aga tahe wõttis ta nõrkufe. Minusfi häält ei fajanud. Sõnatult maitfid mõlemad seda jälleenägemist.

Wiimaks leidsid nad ka sõnu, õrnu, südamlike armastusfõnu.

"Et ma seda weel pidin näha faama, minu Leena! Kuidas tänan ma selle eest Jumalat! Kartsin, et sind enam näha ei faagi. Ja nüüd oled sa mu rinnal. Kas oli seal all lõunas sul wäga raske elada, mu Leena?"

"Armastus oli ju ühes minuga, ema. Georg kandis mind kätel. Ja siis tuli Walli. Ah, emafene, alles seftfaadif õppisiu ma dieti tundma, mis ema ja laps üksteisele on!"

Wana daami filmad löid loitma.

"Laps, ah, Leena — too mulle oma laps!"

Noor proua jurus enefe ema rinnale.

"Luba mind efiti weel pifut aega üfsti jiu juures olla, emafene. Sa pead efiti jälle täitfa rahulikufs jääma, seft ja ei wõi enefele liiga teha. Walli on elaw laps ja teeb su rahutuks."

Ema ohkas.

"Oh, et ma alati pean mõtlemä oma terwifefele! — Kuule, seal fajab pehme lapschääl — see on minu tütrelaps — ah Leena — Leena — kuidas see helifeb!"

"Jah, emafene, wististi piinab ta Jutat ja omu tohtrit küsimustega, millal ta tohib tulla wanaema juure. Teel kõneles ta kõigile, et reifime armsa wanaema juure."

Järsk puna, millele järgnes sügaw kahwatus, tekkis ema näole.

Leena kohkus.

"Ema — armas ema — mis sul on?" hüüdis ta kartlikult.

Wana daam rahustus weel ford juure waewaga. Ta sündles Leenat, ja naeratas, nagu aimult ema wõib naeratada, kui tahab oma last rahustada. Aga selle juures tundis ta emast ife imelikuma. Krewus wärifes temas, wõib olla juft sellepärast, et ta emast liiasti pidi walitfema. Ta otfaefifefele tekkis higi, ja wiimaks hüüdis ta:

"Too mulle oma laps, Leena — ma pean teda nägema — mul on — nagu ei oleks mul enam palju aega oodata. — Too mulle laps, ma ei jaks enam kannatada!"

Nüüd tõusis Leena, sündles emafest, ja läks ufje juure.

"Juta, laje Walli tuppä tulla," ütles ta.

Tal oli tung ema foowi wõimalikult ruttu täita.

Kuid Walli afemel tuli arst.

"Noh, ema Falkner, kas oleme ka hästi wapräd?" küsis ta südamlikult.

Nüüd ajas ema enda tugitoolil pooleni püsti.

"Doktor, laske laps siise tulla!" hüüdis ta kummalife häälega, ja ta filmad waatasid etteheitwalt doktorile.

Nüüd teadis arst, et ta haige tahtuife pidi täitma — iga hinna eest. Ta õjutas Leenale see lastfis Juta ühes Walliga tuppä astuda.

Dr. Görger oli proua Falkneri kõrwale astunud ja silmitšes teda nurelikult. Wana daam oli jälle tugitoolile tagasi wajunud — kõik ta hing paistis ta silmadest.

Uga wilunud arsti kogemud filmad nägid ka märke, mis talle ei meeldinud. Ta teadis ju, kui haige proua Falkner oli, ja kartis, et ta oma poja surmajõumit elus ei suuda wälja kannatada. Kas polnud see jõledus, teda rõõmuist eemal hoida, et ta pärast mure all kofku wariseks?

Ta ajas enese sirgeks ja astus kõrwale.

Ja siis astus üle läwe wäike walgesti riietud inimlaps.

„Seal on wanaema,“ sojistas Leena lapsele ja ojutas wanale daamile.

See waatas lapsele suuril silmil, nagu mäeks ta imeilusat inet. Igatsedes sirutas ta oma käed lapsele wastu.

„Walli — armas wäike Walli!“

Laps kikkas ja joofšis wanaema juure.

„Almas wanaema — Walli tahab olla sulle hea laps — almas wanaema!“

Seda oli ema talle õpetanud ja hõijates hüüdis laps seda wanaemale.

See tõmbas lapse sumbuud häält tehes oma käte wahel ja suudles teda. Ja taewas ning maa sulajid õnneliku wanaema meelest kofku. Laialt awanes haige süda ja jõi enesešse hinukalt õnne ning rõõmu.

Sette aega walitses hingetu waius.

Siis joofšis arst äkki nende juure, wõttis lapse wanaema lõdwalt rippuwait kätelt ja andis ta ema kätte.

„Wii laps wälja, Leena,“ sojistas ta ja pööras jälle wana daami poole, kes, huuled siirised, toolile tagasi oli wajunud. Haige süda ei ei olnud jõudnud õnnelikkust wälja kannatada — ta oli murdunud.

Ka Juta oli ema tagasiwajumist näinud. Kiljatades ruttas ta tema juure.

„Emafene!“ hüüdis ta kohkudes.

Ja „emafene!“ hüüdis ka Leena, kes Walli oli Miina hoole alla annud.

Uga ema ei kuulnud enam oma laste hüüet. Tema oli surunud.

Drnasti wajutas dr. Görger ta filmad kinni.

„See on minestus, omi doktor, eks ole — waid minestus?“ kogelbas Juta, kahwatult tohtrile näkku wahtides.

See wõttis tema ja Leena käest kinni:

„Lapsed — ärge kurtke. Teie ema on suures, pühas rõõmus siit ilmast lahkunud,“ ütles ta tasakesi.

Juta ja Leena wajusid kurwalt nuttes ema jalgade ette põlwilt.

„Emafene — armas emafene!“

Liigutatult pani dr. Görger oma käed nende norus peadele:

„Jätke ta rahulikult magama, lapsed. Tema suri ilusat surma, keset juure õnne täideminekut. Olge tänulikud, et tašt mööduš raske mure, mis teda ootas. Tema ei oleks seda wälja kannatanud, sešt ta waene süda ei jaksanud enam töötada. See olgu teile lohutuseks.“

Juta ja Leena kaelustajid üksteišt nuttes, ja nõnda põlwitajid nad weel kaua oma surunud ema jalgade ees.

13.

See oli kurb jõulupüha õbedele. Gfimesjel jõulupühäl maeti ema maha.

Leena tundis oma terwise olewat wiletsa. Üremus oli ta maha wijanud, ja kofhe pärast matuseid pidi ta woodise heitma.

Nüüd sejšis kõik koorem Juta õlgadel. Waewalt oli tal aega nurele ja walule anduda. Uga kõigest hoolimata tundis ta midagi nagu kergendust, et ta nüüd wähemalt tohtis oma nuret näidata, kuna ta enam ei wajanud naerataades ema ette astuda. Temal oli, nagu oleks ta ema nüüd iga walu ja mure eest kaitstud.

Suurt lohutust pakkus temale ka wäike Walli. See magus, kentsakas laps oli lausa nuremurdja. Ta laulis ja hõiskas nagu laulu-linnufene ja täitis leinamaja päifeseipastega. Juta jurus lapse waejekšjäänud südame innuga oma rinnale, ja Walli tundis lapsehinge peene loomusunniga, et noor tädi teda armastas.

„Tädi Utašt“ sai talle ruttu kõige pareni sõbranna, liitati weel, et Leenal haiguse ajal wõimalušt polnud tema eest hoolitseda. Nii kandis Walli kõik oma lapsejüdame rõõmud ja nured Juta juure ja leidis temas täielist arusaamist. Ta hakkas warsti „tädi Uta“ üle õrnasti walitšema, hoolt kandes, et see waewalt rahu sai ja nii walule ei saanud anduda.

Kahe päewa pärast wõis Leena woodišt lahutada, mis jutale suur rõõmu tegi. Nüüd elasid õed südamlikus wahekorras, kuni Leena pärast uut aastat ofustas doktor Sternbergi sanatooriumisse miina, kuhu doktor Görger ta juba waremalt oli isše firjutanud.

Rahulikult jättis ta oma lapse Juta hoole alla. Dr. Görger, kes emast ka neil päewil uštawa sõbrana ja aitajana näidanud, tahtis Leenat ise oma ametiwaima ja sõbra juure wita.

Õnne Leena lahkumist oli õbedel weel pikk, tõšine läbirääkimine.

Leena kurtis õe tulewiku pärast.

„Sa ei wõi ju siin üksi edasi elada, Juta. Kas ei taha sa meie jeltšis Afrikasše tulla, kui

me jüna tagasi reisirime? Meil oleks hea meel, kui ja seal oleksid, ja sina harjusid ka sealsete oludega warsti. Sest müüd ei seo sind enam ükski side kodumaaga," ütles ta tungiwalt.

Juta wahtis mõtiskledes oma ette. Ja siis ilmus ta waimufilmade ette üks kitsas, üllas mehenägu, mil kindel, peaaegu kare joon suu ümber. Ja filmad seft näoist filmitsefid teda peaaegu sundiwalt, nagu oleksid nad tahtnud ütelda: sina jääd siia — ei tohi minu ligidalt lahkuda!

Ta tõrjus selle pildi tagasi ja nimetas emnaft jolebaks. Rahuliku kindlusega wastas ta siis:

"Ei, Leena, tahan seista oma jalgel ja teile mitte olla koormaks. Teil on enestegagi küllalt tegemist."

"Roormaks! Kuidas wõid ja seda ütelda, Juta? Mina oleksin wäga õnnelik, kui ja oleksid minu juures. Minu mees on päewade kaupa kodust ära, ja nii rõõmuhats temagi, kui ja meie juure tahaksid jääda."

Juta filitas Leena kätt.

"Sul on head mõtted, armas Leena, aga ma ei wõi ega taha seda wastu wõtta. Ei usu ka, et sealne elu mulle meeldiks. Mul puuduks seal paljugi, mis elu alles elamiswääriliseks teeb. Mina wajan tööd ja tegemust."

Leena naeratas.

"Ka sellest pole puudust!"

"Ei, ei," tõrjus Juta. "See töö, mis teie juures leian, ei rahuldaks mind."

"Aga millest tahad ja siis elada, Juta? Seni andis ema pensjon sulle teatawa kindluse. Kui ometi meie sulle midagi wõikime anda! Aga me peame iga penniga arwestama. Hiljem muidugi tulewad paremad ajad, kui Georg palga suhtes tõuseb. Müüd aga wajame kõike ta teenistust."

Juta suudles Leenat südamlilikult.

"Ära muretse minu eest. Leena. Saan ka üksi ümas läbi. Müüd, mil ema puudub, on mul tööks weel enam aega. Küll ma siis ka teenin, mis wajan. Et ja aga minu suhtes mõit- sid täitsa rahulik olla, siis ütlen sulle, et ma tulewiku üle juba küpselt olen järele mõtelnud. Selle korteri siin annan ma muidugi kääst, seft see on mulle üksi liig suur ja kallis. Mõõbliteft walin ma wälja, mis magamistoas ja töötoa jaoks wajan. Mis sina tahad kaasa wõtta, selle walime ka wälja; kõik muu osa müüme ära ja jagame saadud raha õelikult."

"Ei, ei, Juta, mina ei wõta midagi — mitte pennigi. Sain ju omal ajal kaasaawara. Mis emast järele jäi, kuulub kõik sulle!"

Juta naeratas.

"Noh, selles asjas ei lähe me tülli. Loode- tawasti oled minu tulewiku suhtes müüd julge ja rahuldatus. Mul on ju ka weel omu doktor ja tädi Maria. Nende juures leian ma enesele alati sooja kohakese päewatööst puhkamiseks. Müüd ärgem enam rasketele asjadele mõtelgem. Omu doktor tuleb sulle kohe järele. See rahus- tab mind wäga, et tema ise sinu sanatooriumi- misse wiib."

Warsti ilmuski doktor Görger.

Leena jättis lapse Jumalaga ja sammus wana herra kõrwal tragilt trepist alla.

Emne kui ta autosse astus, waatas ta weel kord üles afende poole. Weel wiimane rätiku- lehwitus — ja auto muras teele.

Juta surus Walli oma rinnale.

"Müüd palwetame, Walli, armsa emakese eest, et Jumal teda hoiaks ja kaitseks," ütles ta.

Walli nokutas elawalt pead ja pani oma wäiksed käed kokku.

"Allmas Jumal wõib töit," ütles ta tõsi- felt ja kentsaka tähtsusega.

See langes nagu töötus Juta nureshmul- jutud südamele.

Dr. Görger istus wahel ajal autos Leena kõrwal ja waatas talle näkku. Siis wõttis ta tema kätest kinni.

"Noh, wäike neegriprouakene, Jumala pä- rasti mitte karta, waid ilusasti lõbus olla. Mis sind ootab, polegi nii hull. Kõik lähed hästi. Pikitamiskuu pärast operatsiooni on su när- widele hea. Kui kewadel jälle wälja tuleb, saa- dame su kusaqile maale, kus palju metsa on. Kui su mees sulle siis suwel järele tuleb, siis oled jälle terve ja rõõmus, ja te wõite uuesti ilusast elust rõõmu tunda."

Leena filmitses teda oma ilusate filmadega tõsiselt.

"Ah, armas omu doktor, operatsiooni eest ei tunne ma mitte palju hirmu. Mulle teeb waid see muret, et Jutale palju muret teen. Temal on juba ifegi küllalt raske elu!"

"Noh, sellepärast ära lasse enesele weel halle juukseid kaswada. Juta ei lasse emast nii ker- gesti jalge alla ajada."

"Tean, et ta on julge ja tugew. Aga mõtle ometi, see on ju wõimatu, et ta kõik peab mu- retsema, mis meie wajame. Kui me ka sana- tooriumi eest sinu heal wahesobitusel alles siis tarwitseme makssta, kui Georg siia jõuab, aga seni on seda ometi palju. Ja müüd tahad mind kewadel weel maale saata — ah, sellele ei wõi me mõeldagi!"

Dr. Görger filitas mõtiskledes oma habet. — "Õm! Hirmus, et ma ei ole rikas! Minu neli last asuwad mitmel pool kodumaal oma

meeestega, naistega ja lastega. Mis minul wõi tädi Marial iial üle jääb, jeda oodatakse igatfusega. Nad kõik wajakwad meel minu abi."

"Aga armas onu doktor, jeda teame ju kõik wäga hästi. Meile teete teie juba niipalju head, et me jelle eest teile iial ei jõua küllalt tänulikud olla."

"Noh, jäta kõik tänamine, see käib mu närwidele. Mina soowiksin, et wõiksin teie kätte heaks meel enam teha. Olete eeskujulikud naised. Plus arst, kes oma haigetele paljugi ette kirjutab, mis neile kättesaamatu. Aga maale pead ja ometi minema. Berliin ei kõlba sulle. Noh, tuleb aeg, tuleb nõu. Pean selle üle kord pisut järele mõtlema!"

Leena pigistas ta kätt. Ja käsitäes, nagu isa ja tütar, sõitsid nad waiwides.

Wana herra mõtles kohe müüdsama järele, kuidas õdesid saaks aidata. Ja seal tuli talle meele proua Laura von Hohenegg, leff Brinkmeyer, sündinud Seidel — sama tädi Laura, kes Fredy wõlad tasunud, kui tema, doktor Görger, teda sellepärast oli palunud.

Naeratus ilmus ta suule, kui mõtles Laura v. Hoheneggile. Ta tundis teda noorest eest, kui Laura nimi alles preili Seidel oli. Kui ta sõber Falkner tookord oma pärastise abikaasa poolehoidu oli püüdnud, oli doktor Görger tihti tema sellisil Falkneri pruudi wanemate majas käinud. Ja seal oli ta ka Laura Seideliga tuttawaks saanud. Laura ei olnud temale paistnud ei ilus ega ka wäga tark ega lõbus. Kõige ta olemuse küljes seisil igapäewfufe tempel.

Selgesti oli preili Seidel talle tookord mõista annud, et ta temale ei olnud ükskõikne. Ometi oli tema aga oma südame kaotanud oma pärastisele abikaasale. Kui ta siis nii kaugele oli jõudnud, et wõis perekonna asutada, siis oli ta enese Mariaga kihlanud. Mõni päew hiljem olt Laura Seidel wastu wõtnud masinawabrikant Brinkmeyeri kosjad, kes wähehe haridusega mees oli. Siinmamaani polnud Laura temast midagi teada tahtnud, nüüd aga kihlas ta enese temaga äkki.

Brinkmeyeri naisena oli ta sellega warsti kufagile promintjilina üle kolinud, kus ta mehe wabrik ajus. Siin ja seal oli ta temast weel üht ja teist kuulnud. Mehe wabriku saadused olid wäga ohtitid ja aastate pärast oli mees ta põlisrikka lesena maha jätanud. Warsti peale jeda oli ta wabaherra v. Hoheneggiga abiellunud, kelle mõis tema elukoha ligidal seisil. Seitsaadiit näis ta iseloom ebasoodfalk olewat muutunud. Ühes ülla nimega näis ta omandanud olewat ka käreba, külma südame; see selgus ta teguwisist.

Görger pidi pisut oma ette naeratama. Jeda tähtfufeta, kaunis igapäewafie wälinufega Laura Seidelt, kes alati filmatorkawat riidetust armastas, oli wõimata enesele ette kujutada ülla daamina. Armastuswääriliseks polnud ta ka wististi mitte jaanud — ennem wastuofsa.

Noh kui ta Jutat ja Leenat teijiti aidata ei jaanud, siis tahtis ta Jumala nimel weel kord pöörduda proua Laura poole, ehkki ta Jutale kirjaf juba oli tähendanud, et ta nüüd rahule jäetagu.

Temale enesele ei olnud ta wästanudki, ei ta kirjale, milles ta Fredile kirjaha palus, ega ka ta wiimsele kirjale, milles ta palus, et ta Fredi wõlad tasuks. Aga palwe oli ta ometi täitnud. Ja nii wõis ta, kui waja, weel kord tema poole pöörduda.

Auto peatas sanatooriumi ees. See seisil läänepoolfies linnaofas fuure aia sees.

Dr. Görger ärkas mõtetest, kargas autoft wälja ja aitas ka Leenat wäljatulekul.

See on wististi operatfioonituba — seal ja mõne päewa pärast lamad — wõib olla ju homme — arsti noa all.

Nii mõtles ta wäriwedes ja wõttis arsti käewarrest pelglikult kiini.

"Noh, noh, neegriprouafenel Karta ei tohil Siin majas saad ja oma terwife jälle kätte. Mõttele sellele, kui mõne nädala pärast siit jälle röömsasti ja terwelt wälja tuleb."

Leena naeratas ja nokutas pead.

"On juba mõdda, onu doktor; see oli ainult lühife arg filmapilt. Olen juba jälle julge!"

Görger pigistas ta käewart.

"Sina, Leena, olen jutustanud oma sõbrale, doktor Sternbergile, imeasju, millifed teie kaks õde olete. Nüüd ära tee mulle häbil Said aru!"

Leena nokutas naeratades pead.

Nad läkfid trepifst üles.

Üks awanes.

Nad astufid fuure sanatooriumi läwest üle.

Siis langes üks, milleft nad fisse tulnud, nende taga kiini.

14.

Juta meeleolu polnud fugugi nii julge, nagu ta jeda Leenale oli näidanud. Wiimastek nädalatel oli tema rahatagawara kõigest kokkufoidnufest hoolimata filmanähtawalt wähenenud.

Töötetegemifeksti jäi talle nüüd, nil Leena sanatooriumis wiibis, wähe aega, sanuti oma mõtete kogumifeks. Wäite Walli wiitis tal palju aega ära, olgugi et Miima lapse eest päewal ka mitu tundi hoolitfies.

Jutale oli see otse heategu, et Walli tema juures wiibis. Lapse röömus westlus peletas

lähenevad mured eemale. Minult vastu tahtmist lühenidas ta oma koosviibimist lapsega. Ja et päevase tööga kuidagi korda saada, mõttis ta õotumid lisaks.

Kui Leena doktor Görgeri seltsis oli ära sõitnud, luges Juta murelikult oma rahatagamara üle ning arvestas põlevail filmil, kui kaugelt ta sellega võib jõuda, omale selgeks tehes, et kõik jõe rahateenimiseks pidi kofku võtma.

Dr. Görger oli talle kord ütelnud, et Leena hiljem tingimata peab maale minema.

See oli uus mure. Kust tuli raha võtta, mis Leena maalviibimine maksis?

Määsitavas mõitluses ja töös jäi Juta kahmatuks. Kui tal ei oleks olnud õe last, kes tema ühikut elu nagu päikesekiir valgustas ja soojendas, ta oleks mõnikord küll kõik julguse kaotanud.

Dr. Görgerile paistis Juta haiglane seisukord filma. Ta pahandas neuga oma heatahtlikul viisil ja läks mureliku näoga koju.

"See wapper tüdruk töötab enese veel haigeiks; tema vajab sanuti puhkust ja kosumist kui Leena," ütles ta oma prouale, ja nad pidasid nõu, kuidas Jutat saaks aidata.

Leena oli operatsiooni õnnelikult välja kaotanud ja wajas nüüd waid hoolikat ravitsust. Nii kadusid nädalad kiiresti.

Juta tohtis patsienti iga nädal kaks korda tumikese küllastada ja Walli kaasa võtta. Aga nad pidid olema rahulikud, sest Leena oli wäjunud ja wilets, kuna ta keha palawas kliimas oli nõrgaks jäänud.

Enne weebuarikuu lõppu teda sanatooriumist välja ei lastud ja siis — jah, siis pidi teda veel edasi ravitsejama, talle kõige pealt head rannuajat toitu, palju mune ja rööskat piima antama.

Väraast Leena operatsiooni õnnelikku möödumist oli Juta Leena tungival palwel Georgile lühikeste telegrammi saatnud:

"Operatsioon õnnelikult möödunud!"

Minult need kolm sõna. Aga ühes aadressiga oli neid ometi kümme ja see telegrammi maksis ligi seitsekümmeend saksa marka. See tegi Juta rahakotti jälle suure augu.

Tema ainfaaks meelelahutusüks oli nüüd igapäevane jalutuskäik Walli seltsis puieistikus ja kaks korda nädalas õe küllastamine sanatooriumis.

Aga Juta pidi iga kord enne pika sõidu tegema tranmiga, ja siis oli tal veel kaunis pikk tee kuni sanatooriumini.

Oli päew weebuarikuu keskelt. Ohus tundus juba nagu wäitset kewadeainu.

Juta tuli Walli seltsis õe juurest tagasi.

Leena oli parem olnud kui wiimisel ajal; ravitsejanna oli ütelnud, et ta warsti võib

wäheks ajaks üles tõusta. See sõnum mõjus Jutale veel tagast järele nagu wäikne rõõm. Wäike Walli kimpis Juta kõrwal ja weskles oma kena pudikeelega Jutaga emast, kes nüüd warsti jälle terweks saawat.

Kuna ta nõnda sanumus, nägi ta äkki üht saleadat, peenelt rietatud härrat tänawamurga tagant ilmuvat. Ta tundis tulijas ära Günter v. Hoheneggi ja tal oli, nagu oleks ta jüda hetkeks lafanud põfsumast. Ta ei olnud Günterit seitsaadi enam näinud, kui ta proua v. Bengerni seltsis oli tema juures käinud.

Günter Hohenegg oli energiliselt oma südametungile järele andmast keeldunud, mis nõudis Jutaga kohtumist. Ta tahtis emast teda unustama sundida. Ja nüüd saatis saatus selle neiu talle ootamatult vastu.

Juta oli kõigis oma muredes tihti mõtelnud Günter v. Hoheneggile. Ta oli ka lilled, mis Günter talle kord Karl Lorenzilt saatnud, hoolega oma lauajahklis alles hoidnud. Ta ei olnud sõandanud neid ära wifata. Temagi oli emast hoidnud Günterit kohtumast ja oma igatsust tema järele kellelegi näitamast. Tema oli seks liig mõistlik, et eneses äratada mingisugust lootust wõi soowi. Tema tee läks kaugelt mööda Günteri teest — ei, ta ei tahtnud temale mõelda!

Ja nüüd seisid nad üksteise ees, ning lõwamaw puna tõusis nende näole ühes ärewusega, mida see nägemine neis äratas.

Günter teretas kübarat wõttes.

Juta nokutas pead ja tahtis edasi minna. Aga Günter astus talle ette.

"Armuline preili, ma luban enesele Teie terwise järele küsida," ütles Günter kummaliselt kolatul häälel.

Puna oli nende näost nüüd jälle kadunud. Minult filmad läikisid veel erutatult. Aga neiu hääle kajas wastates üsna rahulikult:

"Tänan Teid, herra v. Hohenegg — olen terve."

"Ja ei ole minu peale paha, et Teile saatsin wäikese Karl Lorenzi? Teie ei taju millele tema oskamatus eest kätte?"

Naeratus lehwis Juta näost üle — naeratus, mille Günter sealt heameelega oleks ära suidelnud.

"Do, Karl Lorenz pidas enese toredasti ülewall!" ütles ta naljatades.

Günter naeris rõõmsasti. Snn neiu filma waadata tohtida, färas ta filmist. Alles nüüd märkas ta neiu leinariideid.

"Ega Te ometi ei ole leinas?" küsis ta kohmehult.

Wari lendas üle Juta näo ja ta nägu ning pilk muutusid läiketuks.

„Minu ema suri kaks päeva enne jõulu,“ ütles ta tasafeži.

Günter kuulis sügawat valu ta sõnades ja ajavat. Mingijugusti tühist lohutusse ei tulnud ta juust.

„Olete palju kaotanud. Mina tean, mis ema kaotamine tähendab,“ ütles ta lihtsalt.

Juta huuled tuisasid.

Nagu tihti asus põlev igatsus Günteri põue, neiu oma käte wahel tõmmata. Ah, et tal ometi õigus oleks Jutale ütelda: „Muista oma valu minu rinnal, ma tahan sul jeda kanda aidata!“

Aga siis nägi ta neiu wainus jälle ühe teise mehe käte wahel, keda ta tema armastes armastas, ja ta ütles enesele: Küll tema teda juba lohutab, jina pole selleks määratud!

Wäikestele Wallile läks see waheluhtumine igawaks.

„Walli tahab edasi minna, tädi Uta!“ hüüdis ta Jutat edasi tõmmates.

„Wäike preili saab kirjutuks — kas tohin Teid meidifene maad jaata?“ küsis Günter ruttu.

„Ma lähen waid trammii juure,“ wastas Juta.

„Siis lubage, et Teid jina saadan ja Teile trammile minekul abiks olen. Wäike daam ei oska ije weel wagunisse minna, ma tõstan ta Teile kätte.“

„Teie olete wäga lahke, aga ma ei taha Teid waewata. Minu wäike õetütar on nii kerge, et ta ije jaksan üles tõsta.“

„Selle peate minuu hooleks jätma — wõi on Teile minu saatmine tülitam?“

„Mitte sugugi, aga ma ei taha Teid peatada.“

„Seda Te ei teegi.“

Westeldes läksid nad üksteise kõrwal edasi. Günter oli Walli käest kinni wõtnud ja lõbustas rändas laps nüüd nende wahel.

„Wõluw laps, see Teie õetütar.“

Juta nokutas pead.

„Jah, ta on mulle raskest ajal päikesepais- teks. Mu õde wiibib dr. Sternbergi sanatooriumis, kus teda opereeriti. Tulen praegu sealt. Laps on seni minu hoia all. Ta jõudis alles detsembris ema seltsis Jda-Aafrikast siia.“

„Kas Teie õde elab siis nüüd meie asu- maal?“ küsis Günter huwiga.

Juta jutustas temale lühidalt, kuidas Leena Jda-Aafrikasse oli saanud. Kohmetult jutustas ta ka Leena tagajitulekut ja ema surma oma tütre tütar nähes.

Täis sooja ofawõtet waatas Günter ta kõr- wale näole.

„Millised raskest tunnid olete läbi elanud,“ ütles ta südamlisult.

Juta silmad niiskufid, ja ta mõtles, mis küll Günter ütles, kui temale koik oma valu ja mured wõiks ära jutustada. Fredist ei olnud ta sõnagi lausunud. Sellest ei tahtnud ta wõo- raga rääkida. Seft wõoras oli Günter temale ometi, olgugi et ta tema wastu riinas sooja tundis.

Nagu oleks ta juba liig palju rääkinud sellest, mis teda liigutas, ütles ta nüüd ruttu kõrwale juhtides:

„Kuidas käib proua v. Wengerni käsi? Mina pole teda seftaadi enam näinud.“

„Proua v. Wengern? Ah, tema käsi käib hästi. Keset pidulikku hooaega ja keset pidusid on ta alati lõbus. Mul oli wiimastel nädalatel nii palju tööd, et neid herrafeid harwemini kui harilikult olen külastanud.“

„Palun, terwitage armulist prouat juhuse- likult minult.“

Seda ei tee ma wististi mitte, mõtles Günter. Aga ta ei ütelnud jeda, waid kunnardas ainult.

Nad olid jõudnud trammii peatuskoha lähedale. Siis ütles Günter ruttu, nagu oleks ta tahtnud tammii teha oma tunnete ja soowi wahel, neiu jälle näha:

„Mul on arwatawasti kauaks ajaks täna wiimast korda juhuse Teid näha. Lähemal ajal on mul palju tööd, ja kewadel lahkun ma Ber- liini — arwatawasti mõneks aastaks!“

Oli see pettumus?

Günteril oli, nagu oleks Juta nagu pisut kahwatanud ja ta silmad tuhminaks muutunud. Ta nimetas ennaft fantastiks ja ei uskunud ije oma silmi.

Ja ometi oli ta õieti näinud. Tema sõnu kuuldes oli Juta südamest nagu teraw piste läbi käinud. Sügaw valu, millist ta enne weel iial ei olnud tunnud, turjatas taft läbi, ja tumedad warjud langefid ta ülewale helewusele.

Siis lähenesi juba tramm.

„Sumalaga, herra v. Hohenegg,“ ütles Juta hääletult.

Günter silmitses teda, nagu oleksid paljud küsimused ta huultele tunginud, nagu oleks ta pidanud üttelema, mis ta põues käärts. Aga ta küsis ainult tasafeži:

„Kas Te mulle lahsumiseks kätt ei anna, armuline preili?“

Juta andis talle tummalt käe ja Günter juudles seda. Ta uskus neis sõrmedes tundwat kerget wärinat. Aga enne kui ta selles asjas selgusele jõudis, tõmbas neiu käe tagasi ja astus trammile.

Günter tõstis Walli üles, nii, et see rõo- mus siljatas, ja ulatas ta siis Jutale. Selle juures kohtasid nende silmad üksteist sügawas

walus. Wastu tahtmist wangiastafid Günteri filmad Juta omad.

„Kõik maailma õnn Teiega, Juta Falkner,“ ütles Günter ruttu.

Ja jälle ldi hele puna neiu näkku ja ta suured hallid filmad niiskujid.

„Clage hästi!“

Nagu õht tungis see Günterile kõrwu.

Siis ragises tramm minema.

Günter fergitas kübarat, astus tagasi.

„Ta märkas, kuidas minuga lugu on — pidi seda märkama. Ja tunneb minu wastu kaastunnet,“ mõtles ta Juta meeleliigutust seletades.

Rikkamisi läks ta edasi.

Wõitlus ta südames algas uuesti, ja igatsus Juta järele läks temaga. Selle wastu ei aidanud pilkawad tähendused enesele. Ta tundis walu, et seda neitut ei wõinud wõita.

Kodu jõudes otjis ta Juta wäikese kawandi jälle wälja ja riputas selle oma kirjutusklauda kohale.

„Seft pole ju ometi wähematki tulu, et selle ära peidan. Sellele neiuale mõtlen ma ometi. Ta on mulle saanud saatuseks. Sial ei wõi ma peale teda kedagi armastada. Seft waid tema oleks minu olemise täiendus olnud, seda tunnen ma.“

Ja palawiklikult hakkas ta tööle.

„Hean Berliinist lahkuma nii ruttu kui võimalik. Töö ja õhuhahetus on kõige paremaks arstirohuts jühketele wiljatutele tunnetele,“ ütles ta. —

Juta jõudis kummaliselt ärewas olekus koju. Nõnda, kuidas Günter Hohenegg talle täna filma waadanud, polnud teda weel ükski mees waadanud. Walusmagusa rahutuse oli see pillt temas äratanud. Ühtlasi oleks ta mitta wõinud — mispärast? Sellepärast, et Günter talle ütelnud, et nad üksteist enam ei näe? Kas see talle siis nii walu tegi?

„Kõik õnn Teiega, Juta Falkner!“

Kui kummaliselt ta seda oli ütelnud — milline rõhk oli peitnud neis sõnades!

„Kõik maailma õnn!“

„Ah, Jutale, näis, nagu oleks ühes temaga õnne wiimanegi paiste tema elust lahkunud.“

Kuidas see südamele walu tegi!

Ta kaitses end selle walu wastu.

Mis see tähendab? Mis ja saatusest ootasid?

Siinu tee wõib ju temast kaugemale. See oli pealiskaudne kokkupuutumine inimesega, kes sulle oleks wõinud kalliks saada. Pead ta unustama. Kõik ju jõud on nüüd pöörmud ainsale sihile: Leena ja ta laps peawad raskest ajast üle saama. Enesele ei tohi ja nüüd mõelda, ei tohi enmast alla suruda lasta lootusest walust selle wõõra mehe järele, kes sulle midagi ei ole

ega midagi olla ei tohi. Pea püsti — ja rahu südamesse — ja pead ta unustama!

Uga süda on ifemeelne ja ei lasse enesele käsku anda.

— — — — —

Beebruari lõpul tuli Leena sanatooriumist koju. Tema ümber keerles nüüd kõik majapidamine. Ta pidi weel palju puhkama, tohtis päewal ainult mõne tunni ülemal olla.

Juta töötas salajas hilja õõni, et Leenale wõiks tarwilisi jõutoite osta. Tal oli hea meel, et ifka tarwilisel määral tööstlemisi sai.

Uga kui õhtud lühemaks jäid, kui ülestõusmisepühad usse ees seifid, siis märkas Juta ehmatades, et rahatagawarad kahanesid.

Rikad talweõhtud, mil daamid oma aega käsitööga lühendasid, olid möõda, ja äris, millele Juta töötas, algas waiķsem aeg.

Juta rahatagawara fulas iga päewaga filmanähtawalt kokku.

Leena ei märganud sellest midagi. Juta oskas temast kõik mured osawasti eemal hoida.

Uga onu doktor ja tädi Marie teadsid kõik. Ja doktor Görger armas nüüd paraja aja olewat wiimast abinõu tarwitusele wõtta, et Juta koormat fergitada. Ta tahtis kirjutada tädi Laurale. Seni oli ta seda ifka edasi liikunud, nüüd tahtis ta oma kawatsuse teostada.

Jutale ei ütelnud ta oma kawatsusest midagi. Efiteks ei tahtnud ta temas mingifugust lootust äratada, mis wõib olla täide ei läinud, ja teifeks teadis ta, et see temale siis piinlik oli kuulda, et tädi Laurat jällegi taheti tülitada.

Nõnda toimis ta ife oma pea ja tahte järele, ilma et õdedele sõnagi oleks lausunud.

15.

Laura von Hohenegg ratsutas praegu suurde piinlikult puhataķhoitud mõisaõue, mida tallid ja majapidamisehooned ümbritsefid. Need puhad, kained hooned kontrasteerifid kummaliselt seal kõrwal seiswa, peaaegu koketi herrastemaja toredusega, mis oma faledad tornid üles taewa poole sirutas.

Walju wilega kutsus proua Laura tallipoisi kohale. See aitas ta fadulast maha. Nüüd seifis ta hobuse kõrwal ja andis sellele tüki suhkurt.

„Hästi sooja waiþaga hõõruda,“ käskis ta tallipoisi, „ja weerand tundi käiatada. Et jälle niifugust hooletust ei juhtu kui eile, wastafel korral lendad ja Hoheneggist üle peakaela minema, Kristjan.“

(Järgneb).

Mäejääkurat.

Daani kirjanik Ejnar Mikkelsen.

Nils Sjöström oli jahikäigul ja rabeles nüüd läbi sügawa lume kodu poole. Kõik ta kehaliikmed olid kanged, kõik ta luujatkuwad walutasid. Ta silmad olid tursunud, otsaesine murest ja walust waguline, aga masinlikult tõstis ta jalga jala ette. Waewaga kergitas ta pahema jala ühes suusaga ja astus sellega siis sügawasse pehmesse lumesse, puhkas seal silmapilgu, enne kui parema jala suusaga ettevaatlikult ja püstloodis wälja tõstis august, mille ta praegu lumesse wajutanud, ja pingutas lihasteid, nagu oleks ta neid katkestada tahtnud, et jalga veel kõrgemale saada. Wiimaks oli see küllalt kõrgel ja wähen-das walu haigetes kehaliigetes, kui ta pikkamisi udusulgpehme lume nii kõwaks astus, et see jõudis ta keha raskust kanda; siis tõstis ta waheldamisi pahemat ja paremat jalga,

See oli raske rännak Nils' Sjöströmile, aga ta pigistas hambad kokku ja kaaberdas edasi, pikkamisi ja waewaga. Hingeõhk heljus kui aurupilw ta pea ümber ja asetuse tema näokarwadesse weetilikadeks tihenema, mis ruttu jääkristallideks külmetasid. Habemes, eriti ta ülemisel huulel, kaswasid nad üks-teisesse, suurduisid ja koondusid risti üle suu, nii et mees aegajalt pidi seisma jääma ja nad wälja puhastama.

Neetud pakane, neetud piin, kümme korda neetud maa, see Alaska!

Tee ei olnud pikk, aga ometi wõttis see palju aega, enne kui ta jõudis hurtsikute juure, mis üheskoos sünnitasid Twelfe Mile City, kus tema oma hurtsik kõige äärmisem oli.

Igatsewad pilgud saatis ta sinna.

„Ei, ei jõua,“ pomises ta. „Pea puhkama, ja mu poiss peab veel ootama jänest, kelle ma tema jaoks tapsin. Waene poiss, Jumal teab, mis temaga on ja kuidas asi tulewikus kujuneb!“

Ja siis wallandas ta suuskade rihmad, lükkas nad eemale, sirutas kehaliikmeid ja wankus lähema hurtsiku ette, raputas häрма ning lume kasukalt ja läks hurtsikusse.

„Hei,“ hüüdis ta waljusti, „mina, Nils Sjöström, olen see! On keegi kodus?“

„Kus kurat sa siis usud, et ma siin neetud maal wõiksin olla? Pane uks kinni, Nils, sa lased ju kogu Alaska külma sisse. — Pane uks kinni, inimene, ja kuna sa parajasti siin oled, siis wiska üks wõi kaks halgu puid ahju — mina ei taha ennast liigutada!“

„Usud wist, et ma lõbu pärast hulgun wõi sind tahan külastada,“ katkestas Sjöström tema jutu; „ja sinu teenija ma ka ei ole, niipalju kui tean. Ukse panen ma kinni, aga tuld pead sa ise tegema. Tahan ainult mõne hetke puhata, kuni sedawõrd jõudu olen kogunud, et jaksan koju minna.“

„Kuju, Issand Jumal, tema ütlebkoju!“ tuli urin koigust, kus Sjöström nüüd inimesekogu hakkas märkama. „Kuju, ütled sa! Oh ära wõta suhu niisugust sõna, kui räägid neist neetud hurtsikutest. Mina ei tea, kuidas sa olid harjunud, mu sõber, ja kust sa tuled, aga minul oli kord kodu, õige kodu, mõistad, ema ja õdede ja wendadega ning soojusega, ja ma ei salli seda, et kuulen sind mõnda siinset neetud auku nimetawat „koduks“!“

„Siis oleksid pidanud jääma sinna, kus sa olid,“ wastas Sjöström temale pilgates. „Nüüd elame siin ja peame waatama, kuidas siin me elu kõige paremaks saab. Kuidas asi praegu on, siis sureme kõik skorbuti kätte. Mina jaksan ennast veel waewalt liigutada, ja hurtsikus lamab minu poeg koigus ja ahastab — just nagu sinagi ja kõik teised. Aga mina ja sina ja tema ning meie kõik oleme siia tulnud wabatahtlikult ning peame nüüd waatama, kuidas siit jälle eemale saame, enne kui see hilja on. Inimene, mõtle ometi, et kohe teisel pool mäe seisab Valdez, mitte enam kui kaksteistkümmend miili siit kaugel, ja seal leidub süüa ja sooja. Seal on ka teisi inimesi, seal on meri ja tee — kojuminekuks!“

„Sama waeselt kui siia tulime, ei veel waesemalt!“ wirises mees koigus

ja hoigas ühtlasi walus, niipea kui kat-sus ennast liigutada. „Mina ei wõi nii pikale teele mõteldagi,“ jatkas ta, „ja pealegi weel üle hirmsa jääliugustiku, mäejää, mis meid juba mullu sügisel sundis tagasi tulema — ei, nii kaugele ei j a k s a ma minna. Äita mind, sõber, sina oled kõige tugewam siin neetud augus — andesta, mis sulle enne ütlesin, olen haige; walu kontides on hellaks teinud; ma ei ole enam see, kes olin. — Kas usud, et peame surema?“

„Kui me siit ei lahu — jah!“ :

„Sõber, ma andsin emale sõna, et aasta pärast tagasi tulen ja lubasin weel koti täie kuldagi kaasa tuua — ja nüüd ütled sa, et peame surema!“

„Surema peame kõik, Samuel, ja meie teisedki unistasime tagasiminekest kullakampadega, aga seda on palju aega tagasi. Nüüd peame rõõmsad olema, kui oma elu saame päästa!“

„Mis pean ma tegema, sõber,“ ahas-tas Samuel waljusti. „Ütle mulle, mis ma pean tegema?“

„Sedasama, mis mina teen! Iga päew wälja minna, püss kaasa wõtta ja mets-loomi taga ajada — see hoiab haiguse eemale!“

„Aga seda ma ei jaksa, sõber, ei jaksa! Iga samm, mis astun, teeb mulle hirmasat walu!“

„Kas usud, et minu kehaliikmed mulle walu ei tee, Samuel? Kas usud, et see mulle ei ole sama walus kui teile? Aga mul on poiss kodus hurtsikus. Tema peab saama pisut liha, muidu sureb ta — ja sellepärast käin ma wäljas!“

„Jah, sellepärast — sinul on oma otstarwe, minul seda ei ole!“

„Ja sinu ema?“ katkestas Sjöström. „Kui me alles terwed olime, rääkisid sa temast tihti. — Kas siis tema rahu sulle ei paista olewat waewa wääriline?“

Samuel waikis, ja tahtmatult wõttis Sjöström ühe puuhalu ning wiskas selle tulesse, nii et leek loitma hakkas ja ta näha wõis Samueli nägu, mis oli kol-lane ja augus, üleni habemega kaetud, kuid siiski noor ja tugew.

„Sul on õigus, sõber. Tahan alata wõitlust — aga ütle mulle, mis pean te-gema?“

„Mine hurtsikust hurtsikusse ja wii oma sõbrad nii kaugele, et nad seda-sama teewad: jahile lähewad. Julgusta

neid, ja kui nad juba nõus on, siis pa-raneb warsti ka helewus. Lootus ärkab weel kord, ja siis tahan ma katsuda neid üle jääliugustiku juhtida Valdezi. Enne peab meil aga olema liha, sest enne on waja koguda jõudu, Samuel. Waata, kuidas päike paistab! Waata, kui ilus wäljas on! Waata seal seda mäge — ja mäejää seal on meie pää-setee. Kas tahad kaasa tulla ja aidata? Minu poeg sureb, kui ta siit wälja ei saa; ka teised surewad; meie kõik su-reme! Samuel, sinu pärast, su ema pärast, meie kõikide pärast tee seda, mis sulle ütlen!“

Samuel Johnson lubas seda ja tõu-sis walus hoigades, aga heitunult ja Sjöströmi ähwardawatest ja siiski nii lootustandwatest sõnadest teole meeli-tutuna.

Nad läksid mõlemad wälja helkiwa päiksepaiste kätte, mis pimedast hurt-sikust tulles silmadesse põletas, ja kuna Samuel hurtsikust hurtsikusse kömpis, läks Nils koju.

„Thorkild, mu poeg, siin toon sulle jänese. Söö ja kogu jõudu. Meie peame siit lahkuma ja üle mäejää Valdezi mi-nema!“

„See on wõimatu, isa — vähemalt mul!“

„Pead, poiss — kaalul on elu. Rää-kisin Samueligaga. Me tahame üksteist aidata. Sina pead ennast nüüd ka näi-tama mehena, kes sa oled, kui see sulle ka ei tea kui palju walu teeb, Thorkild. Söö liha, mis sulle tõin, söö seda kõige parem toorelt, ja joo pisut männakas-teleent, mis walmistasin. Küll näed, see aitab. Talw on mööda, ja loomad hak-kawad metsikut ümber hulkuma. Põld-püüde ning jäneste liha saab sulle jõudu andma. Kewade tuleb, kõik hakkab jälle elama. Kogu ennast, mu poeg; mine täna weidikeseks wälja, homme pisut enam, mõtle, et Valdez lähedal on, et siin surm luurab ja ainult seal meid pääsmine ootab!“

Weel kaks nädalat käis Sjöström iga päew jahil, weel kaks nädalat kihutas ta oma wastutõrkujaid seltsimehi ise-endid aitama. Wähemhaiged wankusid üle maa jahile, laksid põldpüüsid ja jäneseid enestele ja neile, kes haige-mad olid ja koju pidid jääma — nüüd aga mitte enam oma tumedatesse hur-sikutesse, waid wälja külma kätte, kus

nad, kasukatesse mässituna, teiste tagasitulekut pidid ootama. Nad waatasid tuhmilt sirawale mäejäälle oma ja pääsmise wahel. Nilsil oli hirm päewa eest, mil nad pidid sealt üle minema — wõi surema. Nad ootasid jahimeeste peatset tulekut, lootsid saada mahlast liha, parandust ja jõudu. Ja Sjöström oli nende kihutaja. Ta julgustas neid, ehk ta küll ka ise haige oli, kiitis ja kirus neid, ja juhuslikult ähwardaski.

Siis wiimaks jõudis päew, mil katse ette wõeti ja inimestewrakkide armetu rong suure waewaga üle lõhestunud mäejää ronis. Praegu puhkasid nad, ja Sjöström istus weel poja kõrwal.

„Julgust, Thorkild! Waata tagasi, seal seisab Twelfe Mile City, ja kõik, mis oleme kannatanud, ununeb warsti. Ainult üks päew weel, ja meie jõuame mäeharjale ning oleme päästetud, sest sealt alla jõuame juba!“

„Jah, isa, alla küll, aga üles?“

„Lollus, poiss, ära kaota julgust. Oleme ju peaaegu ülewal ja alla — läheb asi libedasti, sest siis wõid sõita reel.“

„Aga meie ei ole weel ülewal, ja mu rind on nii walus, walus. Seal torgitakse nagu tuhande nõelaga ja mu pea wasardab, nagu tahaks ta lõhkeda. Usu mind, isa, mul on raske olnud nii kaugele saada, ja kõige raskem on weel järelejäanud teosa matkata. Mul ei ole enam palju jõudu järel, ja ma kardan. Kuulen enese ümber sosistamist ja pomisemist, kuulen raskeid samme ka seal, kus midagi ei ole. Näen kujusid mäejäälõhede warjus — ja nad naerawad minule järele, naerawad ja pilkawad mind, kuuldes minu hoigamist. Isa, kas sa seda seal ei näe? Jah, seal — ja ta osutas käega alla ühele mäejäälõhele — „waata seal seda wäikest paksu meest, kel pikad käewarred — kes see on?“

„Wait, Thorkild, jäta lollus — seal pole kedagi!“

„Ometi, isa, ometi — waata, ta tuleb lähemale, laotab nüüd käed laiali, kargab risti jääpraost üle, et minu juure tulla. Ta tuleb, tuleb, isa, appi!“

„Waene Thorkild,“ Sjöström tõusis waikselt, „läheme edasi! Mis sa näed, see pole mees, waid see on ainult ühe linnu wari, kes üle oru lendab. See on kajakas, tõesti, käskjalg merelt, kus sei-

sawad laewad, mis su siit koledalt maalt peawad koju wiima!“

Noor mees kuiwatas higi otsaesiselt ja naeris waljusti, aga kergendatult:

„Sul on õigus, isa. See oli waid kajakas. Näen teda nüüd selgesti, kuid kummaline — ta oli täiesti mehe sarnane! Aga tule, waata, teised on jälle teel, waata, waata — see näeb wälja nagu madu, mis üles mäejäälle wingerdab. Waata, kuidas ta silmad läigiwad — tule isa, — ruttame, mul on nii suur hirm!“

„Aga poiss, mis sul ometi on! Need on ju teiste reed, mida näed, ja mis seal läigib, on ainult plekist toos, millele langewad päikesekiired. Wõta ennast kokku — nii, nii on hea! Toeta reele, kummarda ette poole, ära liiasti lükka, mina jaksan teda isegi tõmmata. Nii, nüüd läheme edasi — ettewaatus!“

Ja pikkamisi ragises regi üle jää. Sjöström wedas nii, et ta pea ümber käima hakkas; kõik ta kehaliikmed waltusid. Aga ta teadis enese olewat teiste juhi ja ei tohtinud kõhkleva hakata. — Aga mis asi oli Thorkildiga?

Kuid warsti unustas ta poja rasket waewa nähes. Äkitselt aga tundis ta rege kergemaks jääwat ja waewata üles libisewat. Ta komistas, libises, kahmas millegi järele ja jai tasakaalu jälle kätte. Imestades waatas ta oma ümber ja nägi Thorkildi kõigest jõust rege lükawat, ise salamahli taha ja kohkudes kõrwale wahtiwat, enne kui ta ettepoole kummardas ja rege lükkas ning lükkas.

„Mis sul on, mu poeg?“

„Pst, tõmba!“ sosistas poeg erutatud häälega. „Tõmba isa, jookse, ruttame, nüüd tuleb ta jälle tagasi! Oh jumal!“

Ja noore mehe hää l tõusis karjumsiks:

„Aita, aita! Kas sa siis ei näe, et ta mulle järele jookseb!? Mis sa tahad, wastik saatan?! — Kasi kaugele! Mina lähen üle mäe, — Valdezi — kus laewad seisawad, mis mu siit ära wiivad! Lase mu lahti, kas sa ei kuule — lase lahti!“

Sjöström wiskas weonööri käest ja jooksis poja juure:

„Aga Thorkild, ole ometi mõistlik! Millest sa õieti räägid? Mis sa wehid? Keda tahad sa lüüa? Mina olen ju see, sinu isa! Jäta see!“

Ja ta wõttis poja ümbert kinni ning sundis teda rahule.

„Ole wait, Thorkild sa raiskad oma jõudu! Keda sa siis õieti kardad?“

„Mäejääkuradit, isa; mäejääkurat on minu kannul; ta järgnes meile ju rännaku algusest saadik. Nägin teda palju korda, aga nüüd on ta jälle kadunud! Kas sina siis teda ei näinud? Tema oli seesama, kes seal all warjus eemale hiilis, see pikkade käewartega mees, kes mind naeris. Sina ütled, see oli kajaka wari? Kas sa ise seda usud, isa? Oli see tõesti ainult kajakawari? — Aga mis asi pigistas siis mu rinna kinni, nii et waewalt suutsin hingata? Kes pani oma käewarre minu kaela ümber ja pigistas seda nii, et waljusti pidin karjatama?“

„See polnud muud kui kramp rinnas ja kaelas, mu poeg. Sina waewad ennast liiasti, see on kõik. Ära tee seda. Mina wean rege ükski, sina waid toeta sellele. Hei, Samuel!“

Ja Sjöström hüüdis Samueli, kes kõige lähemal oli, oma juure.

„Thorkild arwas nägewat üht meest. Kas oled sina kedagi näinud?“

„Ei,“ wastas Samuel, kes pikkamisi oma reega lähenes. „Ei, Thorkild, siin ei ole peale meie kedagi. Mis sa nägid?“

„Nägin mäejääkuradit! Olen kuulnud teisi temast tihti kõnelewat, aga iial pole ma teda näinud. Tead, ta tuleb sellele, kes wäga wäsinud on, järele!“

„Sina nägid mäejääkuradit?“ Samuel waatas kokkudes ringi. „Jah, Thorkild, ka mina olen kuulnud temast räägita-wat, ja paljud olla teda ka näinud... aga mitte siin mäejääl... ja me teised pole ka midagi märganud... Wististi oled eksinud. Nüüd aga ruttame edasi; me peame warsti jõudma mäeharjale, sest keegi meist ei pea enam kaua wastu — ja õöseks siia jääda tähendaks meile kõigile surma. Mine, Thorkild, minu sõber, siin pole midagi! Peame edasi ruttama!“

Ja pikkamisi hakkas rong jälle liikuma. Aga wäsinud ja haigete meeste ridadest käis läbi suust suhu sosistatuna:

„Thorkildi lugu on lauldud — mäejääkurat on temal kannul!“

Pikkamisi, ah, nii pikkamisi ronisid nad üles mäele. Nad kõik olid kuulnud juttu mäejääkuradist, aga see oli olnud

soojades hurtsikutes. Nad kõik olid selle üle naernud, kui nende keha alles oli olnud tugew ja terwe, aga nüüd?

Jah, nüüd waatasid nad kokkudes paremale ja pahemale poole. Kummalised lood pesitsesid liiasti wäsinud, haigete meeste peaaajudes, ja ruttu wahelduwad warjud sügawates mäejääpragudes heidutasid neid. Wäsimuse ja tüdimuse juure seltsis nüüd surmaw hirm.

Kaua oli Thorkild rahulikuks jäänud. Läheneti mäejääharjale. Waikides liikusid kõik edasi.

Äkki aga katkestas wali karjatus rõhuwa waikuse, ja kui Sjöström kokkudes ümber pööras, siis nägi ta, kuidas ta poeg enese kõrist kinni kahmas.

„Isa,“ kisendas ta, „mäejääkurat on minu kallal, aita mind, aita! Ta pigistab kinni mu rinna, lämmatab mu äral...“

Ja Thorkild wehkis oma ümber, kuna Sjöström talle wankudes appi ruttas ja reenööri Samueli kätte wiskas.

„Isa,“ hoigas poeg, „ah, isa!...“

Äga siis katkes ta hääl ja Thorkild langes maha. Ta silmad muutusid tarretuks ja surmas awanesid ta huuled nagu wiimseks karjatuseks... mäejääkurat oli oma saagi saanud!

Raskesti istus Sjöström oma poja surnukeha kõrwale, tõstis ta pea oma põlwele, lükkas ta juuksed kõrwale ja sosistas tasaseid sõnu. Aga ükski ta seltsimeestest, kes pikkamisi surnu ja ta isa ümber kogusid, nad saanud neist aru. Waikselt wahtisid nad temale, tui-mad walust, aga täis kartust tundmatu ees, waatasid kokkudes ringi, kuna üksikud hirmus ja walus tasakesi hoigasid.

Segaselt waatas Sjöström üles:

„Seltsimehed, Jumal on mu tunnistaja, ma tegin kõik kõige paremas mõttes, ajasin teie alt hurtsikutest välja, et jõuaksime Valdezi, uskudes, et see meil õnnestab. Aga Thorkildil ei olnud enam palju jõudu, ja nüüd on ta surnud! Minge, teie teised! Mäejääkurat on mu poja wõtnud, wõtku ta siis ka minu. Ma jään Thorkildi juure. Aga te teised olete päästetud... Tean ju, et kurat rahule jääb, kui üks juba tema wõimuses on! Minge, seltsimehed — rutake! Kas Teie ei näe, et warjud pikenewad, Teie peate wälja saama siit põrgust, enne kui ilm pimedaks läheb!“

Elage hästi, sõbrad, minge edasi oma regedega ja jätke minu mu pojaga üksi, kelle surmas ma süüdlane olen. Sest minu soow oli siia tulla, mitte tema soow. Aga miks te ei lähe? Ma palun teid, jätke mu üksi temaga ja sellega, kes, wõib alla, mäejääl pesitseb!"

"Ah, Thorkild," jatkas ta ja kummardas surnu kohale, "mis olen ma teinud? Kas mäletad weel, kuidas sa lapsena istusid minu põlwel ja ma töötasin sulle pikki rännakuid? Aga misjaoks ma seda räägin: kas mäletad weel? Sa ei ole ju enam minu juures, oled kaugel, kaugel ära oma isast ja ei tule iial enam tagasi. Neetud maa," ta lõi rusikaga reele, "kõik oled sa minult wõtnud: poja, mu lootuse, mu elujulguse ja jõu! Neetud Alaska, neetud mäejääkurat, miks ei wõtnud sa mind tema asemel?"

"Me peame edasi minema," pomises Samuel. "Meil on sinust kahju, sõber. Sa wõitlesid oma poja eest, aga kaotasid; midagi wõi keegi oli sinust tugewam ja wõttis ta sinult. Aga tule meiega, siin pole enam midagi teha... ja meie ei tohi kauemini wiivitada!"

"Kas te ei kuulnud, ma ütlesin ju, et peate minema," hüüdis Sjöström ägedasti. "Jätke mu üksi, ärge rääkige enam minuga. Minge wõi jääge, kuidas ise tahate. Mina lähen oma pojaga tadasi Twelfe Mile Citysse. Tema surnukeha ei pea siia neetud mäejääle jääma!"

Ja õrnasti tõstis ta poja surnukeha reele.

"Kui kerge ta on," kurtis ta, "kui kõhn! Waene poiss, mis sa pidid kannatama, ja mina — — tema isa — — ei uskunud, et ta oli nii haige. — Mina ajasin ta surma, sest kui ma oleksin alla jäänud, siis oleksin talle ka wõinud toitu muretseda. Kewade on ju käes. Warsti sulab lumi. Loomad ärkawad talweunest; tulewad linnud; igal pool on elu; kõik elab, mina elan — ainult mu poeg ei ela, on surnud, surnud kui jää tema all. Pst — mis see on? Kas keegi ei kisendanud? Mäejääkurat, kas oled sina see? Kas sa naerad mu mure üle? Saatan, siis wõta meid mõlemad!..."

Ja ilma et seltsimeestele weel midagi oleks ütelnud, andis ta oma reele tugewa tõuke, nii et see libisema hakkas, wõttis juhtkepi ja wuhises alla maha- jaetud elukoha poole. Tumedasti aegu-

tasid mäejääpraod tema kõrwal; jäasilad pragisesid tema ja ree raskuse all, aga tema ei küsinud sellest. Ta wuhises pragude terawatest kantidest mööda üle nõrkade sildade alla. Ja kui ta seltsimehed warsti peale seda mäejää harjale jõudsid ning taha waatasid, wõisid nad weel ära tunda pisikest tumedat punkti, mis üle petliku mäejää alla lendas, pahemale poole pööras ja maha- jaetud hurtsikute wahele libises.

Siis libisesid nad üle mäejää harja. Nüüd wiis nende tee neid alla Valdezi — wastu päästmisele.

Aga Twelfe Mile Citys waewas Sjöström ennast reega, wedas ta läbi kitsa tänawa maja juure, milles ta pika pimedada talwe läbi poja seltsis elanud ja kust ta alles mõne tunni eest oli lahkunud ja kuhu nad nüüd mõlemad, üks surnult, teine walus peaaegu meeletu, jälle tagasi tulid.

Sjöström wäriseb majaust awades. Kõik on seal sees läbisegamini, just nii, kuidas nad ta sinna rutuga lahkudes jätnud... Ja seal on ase, kus ta poeg suurema osa talwest lamanud, seal kõik ta wanad asjad ja nahad, millesse ta enda mässinud, kui wäljas ukse ees istus ja päikesepaistel uut jõudu kogus; seal on kõik, mida nad pikal talwel olid wajanud. See kõik tuletab talle meelega poega, kes nüüd on surnud.

Rahutult rändab Sjöström wäikeses ruumis ringi, korraldab ja seab kõik jälle endisesse paika. Walud on unustatud, wäsimus kadunud. Ta tunneb weel waid tumedat raskust — tema poeg on ju surnud, ülewal mäejääll hukkunud, ja temal enesel on weel niipalju teha.

Tasa, mis seal raksus? Wististi ainult hurtsiku seinad, muud midagi. Seda häält ta ju tunneb ja naerab nährwiliselt. Mis muud oleks see ka wõinud olla, sest siin linnas peale tema ühtegi elawat hinge ei ole, ja siis —

Aga ei, Thorkild on ju surnud! Mis mulle ometi meelega tuleb? Siin sees korda luua? Misjaoks? Sel pole ju tarwet. Olgu kõik nii, kuidas ta oli, kui Thorkild siit wälja wankus!

Ja ta wiskab kõik jälle segamini. Aga ilm läheb pimedaks, Thorkild ei tohi ju wälja jääda. On rebaseid, need wõiksid surnu haisu tunda — ja sööksid ta ära, selle mu poja! ja seda nad ei

tohi teha. Tarwis ta maha matta. Aga kuhu? Maapind on külmanud, on kõwa kui kiwi. Isegi surnute peale ei heida Alaska armu. Kõik on nii kõwa, nii hirmus kõwa siin neetud maal. Miks me õieti siia tulime? Raha pärast? Kulda otsima? Põrgusse mingi kõik kuld. Mis kasu on temast nüüd mulle, sest kõige maailma kulla eest ei saa ma poega enam tagasi! Aga mul on külm — ja ta lõdiseb külma käes, — pean tegema tule üles, et wõiksin saada sooja ja rahulikult mõtteid koguda!

Waikides hakkab Sjöström tuld tegema, ja warsti loidab koldel lustilik tuli. Leegid tõusewad, pragisewad ja loidawad — aga Thorkild lamab wäljas. Ta peab tupp saama.

Ja Sjöström läheb wälja pakase kätte. Tähed sirawad, lumi rudiseb ja walge lume peal tantsiwad rahutud warjud, mida nähes Nils kokkub. Ta pöörab kannu pealt — mis see oli?

„Ah, enesest mõista,“ ja ta hakkab kergendatult hingama, „tulekuma, rahutud leegid, mis läbi wäikese akna wälja paistawad, süütawad warjusid, mis sarnanewad kujudele, nagu see, mis mäejääl mu poega heidutas! Nüüd hirmutawad nad mindki — kummaline, et ma nende sünget mänglemist ennem ei märganud!“

„Oh Jumal, jah,“ jatkab ta ohates. „Warem rõõmustasin tulekuma nähes, kui koju tulin ja teadsin, et Thorkild enne mind oli koju jõudnud ja sööki walmistas — aga nüüd! Waene Thorkild!“

Ta silmad tulistuwad ja suunurgad tuikawad.

„Waene, waene Thorkild, nüüd on see sul üks kõik, kas tuli põleb wõi ei põle. Kõik on sulle üks kõik, aga majasse pead sa saama sellegipärast. Ma ei taha sind üksi jätta öösse, kus rebased ümber hulguwad ja hundid huluwad.“

Ta awab wäikese ukse ja lükkab ree tupp kuni tuleni, istub ise sinna kõrwale, silitab käega poja juukseid, kuid wäriseb selle juures.

„Kui külm sa oled, kui kange, ja sa olid nii paenduw ja soe poisikesena, nii tugew ja wilgas noore mehena!...“

Ja ta istub, wajudes mõtetesse selle üle, mis olnud, wiskab halu halu järele

tulesse, — wahib tarretult leekidesse, waatleb nende ülemeelikut mängu, ohkab ja raputab pead:

„Iga kord kui tuld näen, saan mõtlema sinule, tänasele õhtule, sinule, kui kangelst ja surnult sa leekiwa tule kõrwal lamad. Jah —“ ja ta ärkab nagu unest — „tuld peab meil olema, tuld siin neetud maal. Sul peab olema tuld, nii palju kui iganes tahad! Tuli olgu sinu haud, Thorkild, mu poeg. Tulesse pead sa kaduma. Kõrgele peawad leegid tõusma, iial enam ei pea elama keegi siin majas, kus sina nii palju oled kannatanud. Sinu isa paigutab su rahusse nõnda, kuidas kord su wanad esivanemad ammu möödunud aegadel oma surnud rahusse matsid!“

Ja siis jookseb ta hurtsikust wälja, toob puid ühe sületäie teise järele, laob nad ümber ree ja poja surnukehariita, kõrgemale ja kõrgemale, kuni kõik sügisel kogutud puud seal riidas on. Warsti on see tehtud. Ta kummardab surnu kohal, wahib kaua surnule näkku, ajab enese siis püsti, wõtab ühe leekiwa halu koldest ja paneb hurtsiku põlema. See suitseb, pragiseb, loidab ja tuleleek walgustab ta poja nägu:

„Jumalaga, Thorkild!“

Ja siis jookseb Nils Sjöström hurtsikust wälja, minnes lööb ukse enese taga kinni.

Kaua seisab ta wäljas külma käes, wahib põnewalt wäikesele majauksele ja selle taga mässawale tulemängule. Siis puruneb aken kuumas, leek limpsab wälja; teised leegid tulewad uksest, ja warsti on kogu hurtsik suur tulekuhi, mille leegid pimedat ööd walgustawad ja kuldpunast paistet heidawad kaugele walgele lumele, lähematele hurtsikutele ja Nils Sjöströmile, kes mütsi on peast maha lükanud, nii et ta juuksed lehwiwad. Ta seisab, käed koos, ja pomiseb tasakesi oma ette:

„Mu poeg, ma ei leia sõnu, mis su ristimisel kajasid, ei suuda mälestada sõnu, mis su ema sulle õpetas, kui sa alles olid wäike poisike — aga sellest pole wiga. Alati oled sa olnud hea ja armas poeg — oma isa kõige parem seltsimees. Lapsena olid sa mulle rõõmuks, nooremehena lootuseks — ole tänatud kõige eest, mis sa mulle andsid! Thorkild, nüüd — nüüd kukub hurtsik

kokku — ja nüüd tulewad mulle ka meele sõnad, mida sa ise nii tihti oled ütelnud —“

Sügawale wajub ta pea. Pisarad jooksewad üle ta palgete ja külmawad habemes jääks. Leegid pragisewad ja

susisewad, tuli ragiseb ja suitseb, ja Niils Sjöströmi wari lendab rahutult üle walge lume siia ja sinna, aga üles sirawate tähtede poole tõusewad nägematult, poolsosistatult sõnad:

„Meie Isa, kes sa oled taewas...“

Äraandja.

Saksa kirjanik Christel Brochl-Delhaes.

Kõrgel, järsul kaljutroonil troonib lugematutest saagadest ümbritsetud Montferrati klooster. Hispaania elanikud, kes juba tuhat aastat palwerändamisega harjund, rändawad parwekaupa ime-tegewa madonnapildi juure, põlwitawad kullasse ja purpurisse upatud basilikas, suudlewad aukartuses tardunud huultel armastusekuju imekitsast ja ilusat naisekätt ja paluwad temalt oma salajamate südamesoowide armurikast täitmist.

Walgusse upub auwääriline ruum, kütünlad wubisewad tasakesi ja Hispaania unenäolik-ilus lõunamaa lilleloru ümbritseb kalliskiwidega ehitudpuukuju nagu saledad teenijad oma kõrget käsikijannat.

Nii ligidal, et madonna peen käsi peaaegu ta läikiwaid pigimuste juukseid silitas, põlwis Frasquita pühaduse ees. Üle ta pruunide sõrmede woolasid roosipärja pärlid. Ta noored huuled sosistasid masinlikult palweid. Kõik ta hing aga mõtles sellele, kui kirglikult José Vernante, Sevilla toreero, neid nüüd nii wagu huuli suudelnud ja et ta oli töotanud Frasquitat naiseks wõtta, nii-pea kui tal juba sedawõrd raha on kogutud.

Aga oh, neiu kartis oma õnne pärast. Sest ta oli waene ja tal polnud muud kui ta iludus ja ustaw armastus. Nõnda muutus tema armastuse palaw kirk mahedaks wagaduseks ja religiöös innuks: Montferrati madonna, „naiseliku lootuse südamelemmik,“ pidi aitama. Nii siis tuli, et Frasquita pika tee tema juure rändas, et pühalt naiselt õnnistust paluda.

Keset kõige sügawamat palwet puudutas üks käsi palwetajanna õlga. Weel

täitsa hardunud usust taewase madonna abi peale, tõstis Frasquita oma pilgu üles. Ta oleks peaaegu hõisanud: José, tema igatsetud armsam, seisis ta kõrwal.

Tahtetu õnnest, järgnes ta temale pagast. Oitswate hekkide warjus langes ta José rinnale ja tõstis tema poole oma jänunewad huuled. Ta ei küsinud, kust ta siia saanud. Talle aitas waid teadmisest, et José nüüd tema juures wiibis.

„José, José! Kui kaua lahutas meid saatus!“

Neiu imetaolik lõõsk ja magusus kiskus José kaasa.

„Minu lilleke — mu metsroosike, ma tahtsin sind näha, enne kui wõitlusele, kardetawale wõitlusele lähen. — Laps, ma tean, et sa oskad paluda. Ütle, Frasquita, ütle, kas sa tahad minu eest palwetada?“

Neiu wõttis ta ümbert kahe käega kinni.

„Iga minu hingetõmme on palwe sinu eest. Madonna wõib seda tõestada. Ja kui sa terweks jääd, José, eks ole, siis on pulmad?“

„Jah, siis saad sa minu naiseks!“ tõendas mees. „Frasquita, armsam, nüüd mine ja palweta. Mina pean tagasi minema orgu.“

Wiiwitamata laskis neiu teda minna. Ja uhkele kujule waatas ta järele, tundes pilgus kõik kuumawerelise neitsisüdame igatsusi.

„Nii tõesti kui sa mind armastad, pead sa wõitluse wõitma!“ sosistas ta suu, kuna ta seda ise waewalt teadis.

„Frasquita — — —!“

Tumedastikajas see põdsastest. Sealt astus üks naine unistaja juure.

Eesti riigi algpäiwilt.

Kultuurkapitali omandus

M. Maksolly.

Kunstnik M. Maksolly pilt kujutab võidurikkaid wabadussõjast tagasitulewaid kangelasi. Esirinnal kolm tüüpilist wabaduswõitleja kuju, kolm generatsiooni - isa, poeg ja poja-poeg.

21-ve webruari hommik Haapsalus

Saksa okupatsiooni wäed jõuawad Haapsalusse 1. Eesti polgu staabi ette 21. webruaril 1918 a.

Oxfordi naisüliõpilased sportimas.

Iseäralik päikesekell, missugune kogu maailma pealinnade aega näitab. Sarnane funninäitaja on ülesseatud Druid-Hill pargis Baltimores.

Mälesussammas Lõuna-Eesti vabaduswõitlejatele Tartus.

„Kas see ei olnud José, kuulus Sevilla toreero, kelle käte wahel sa wiibisid? Usu mind, tüdruk, tema petab sind. Temal on Sevillas pruut, ühe kõrge herra tütar, kes tema pärast kõik on maha jätnud.“

Ta ei jõudnud kaugemale. Nagu ematiiger tungis Frasquita hoiatajanna kallale.

„Seda sa waletad!“ kisendas ta. „Kadedusest! Armukadedusest! Minule kuulub José — minule! Ja ta on mulle ustaw! Võta oma wale tagasi!“

„Minu jutt ei ole wale,“ wastas wõõras tõsiselt. „Jah, ta petab sind donna Isabellaga!“

Nüüd tungis Frasquita rusikatega wõõra naise kallale, kuni see waikselt tee ääre maha langes.

„Seda sa waletad!“ kajas ta kõle ja nuuksuw hüüe. „Sa laimad teda!“ —

Kui Frasquita pikema wangistuse järele wangimajast lahkus, põles halastamatu päike Hispaania taewalael. Palja peaga, pambuke wäheste asjadega kahwatutes ja läbipaistwateks muutunud kätes, sammus tüdruk warjutumat maanteed mööda alla poole.

„Kas wiib see tee Sevillasse?“ küsis ta igalt wastutulijalt. Nähes ta haiglasi liigutusi, wubisewat läiget ta silmis, unustasid inimesed wastuse, nokutasid ainult tummalt pead ja ruttasid edasi.

Hoolimata päiksepalawusest ja wäjakannatamatust maantee tolmust, rändas Frasquita Sevilla poole edasi. Ta jalad olid juba peaaegu werised, ta huuled lõhkenud, ta põsed augus. Kõik ta joowastaw kehailu oli kadunud sel ajal, mil ta nagu wangistatud rööwloom oli istunud wangimaja hallide müüride ja trellide taga. Ta ei teadnud seda enam. Ei palwetanud ka enam. Ta ainus palwe oli weel waid ta wiimne sõna Joséle:

„Nii tõesti kui sa mind armastad, saad sa wõitluse wõitma. Nii tõesti kui sa mind armastad!“

Ühel eriti raskel päewal juhtus talle enne päikeseloodet üks noormees wastu tulema. Temal oli wankuwast rändajannast kahju ja ta pakkus talle oma abi.

Frasquita raputas ägedasti pead.

„On Sevillasse weel palju maad?“ küsis ta ainult.

„Ei. Jõuad warsti sinna. Tulen parajasti sealt.“

Neiu pilk tõusis. Pehme sära kattis wubisemise ta silmis.

„Kas sa tunned. . . José Vernantet — toreerot?“

Ta häääl wärises José nime üteldes, nagu tuul õrnasti armastatud lille ümber.

Noormees nokutas raskesti pead.

„Kas ma teda tunnen? Tema oli üks ilusamatest, uhkematest ja julgematest, sevillalaste ebajumal!“

„Eks ole tõsi?“ sosistas Frasquita. „Ta on aus, üllas, kuninglik?“

„Jah, sul on õigus!“ wastas noormees. „Kas oli see siis ime, et Sevilla ilusaim naine temale andus? Neiu, sa oleksid pidanud nägema, kuidas ta temaga pulmad tegi. Kogu Sevilla oli jalul, et näha ilusat Joséd ja donna Isabella Ruezi. — Aga mis sul on, wõõras? Mis sul korraga wiga on??“

„Räägiedasi!“ käskis Frasquita. „Räägi — kas on nad wäga õnnelikud?“

„Õnnelikud?“ Noormees raputas pead. „Ilus, õnetu Isabella ei saanud armastuseõnne maitsta. Pulmapäewa õhtul oli härjawõitlus, mis pidi pidu kroonima. José ise läks wõitlusele. Tüdruk, see oli hirmus — ta kanti hirmsasti purustatuna areenast wälja — Christo del sangre, oled sa haige, tüdruk?“

Frasquita wajus tema toetusest hoolimata maha. Ta mõtted muutusid praegu kuuldust, läksid heledateks ja ilusateks. Ta nägi ennast jälle Montferratis. José käsi puudutas teda — José suudles teda — aga hea madonna kummardas, lohutades.

Frasquita uinus igawesele unele, õrnasti lohutatult, waikselt. Tema rahu süda lõpetas põksumise.

Juuretoodud arst urises pahaselt:

„Muidugi südamerabandus! Kuidas wõib ka üks niisugune naisterahwas tundide kaupa rännata palawa päikese käes, kuni ta jalad weriseks läewad!“

„Ta tahtis minna Sevillasse,“ ütles noormees, aga ei jõudnud edasi. Tal oli, nagu oleksid neiu tummad huuled temalt palunud waikimist.

Tummad palwed.

Balti-Saksa kirjanik Manfred Kyber.

Lambakari tungis ärewalt kokku.
Wana lamma jutustas.

„Minu wanaema on seda ise näinud,“ ütles ta. „See on midagi mõistatuslikku, õudset. Ei ole teada, mis see on. Tema ei näinud kõike, möödus sealt karjamaale minnes. Oli wäraw, mis wiis pimedasse ruumi. Selle pimedate ruumi wäraw lõhnas werest. Näha polnud midagi. Aga ta kuulis seal sees ühe oina karjatust, hirmsat karjatust. Ja jooksis siis wärisedes karja juure tagasi.“

Kõik wärisesid.

„Midagi kindlat pole teada,“ ütles lamma, „aga selles peab olema midagi tõtt. Igatahes on see hirmus.“

„Sinu wanaema ei ela enam?“ küsis üks noor oinas.

„Ei tea,“ ütles lamma. „Seda on kaua aega tagasi, kui ta ära wiidi.“

„See olla algus, siis ei tulda ial enam tagasi,“ ütlesid mõned.

Koer haukus kõwasti ja ajas karja karjamaa teise otsa.

Seal seisis karjane ja rääkis ühe wõõra mehega, kes mitte ei paistnud olewat karjane. Nad tingisid üksteisega. Siis läks wõõras mees kindlal sammul karja keskele ja silmitses iga üksikut asjatundlikult. Need polnud karjase silmad. Nüüd kaapas ta käsi selle noore oina järele, kes enne küsinud. Külmajudin käis loomast läbi. Mehe käsi tundus teisena kui karjaseskäi.

Oinale pandi nõõr kaela ümber.

„Selle wõtan ma,“ ütles wõõras mees ja wõttis määrdinud koti rahaga taskust. Ta maksis raha. Elaw elu kuulus talle. Tema oli ta ostnud.

Ta wõttis nõõrist kinni ja wedas oina karjamaalt maanteele. Kari wahtis minnejale ehmunult ja arusaamatult järele. Oinas pööras pead. Ta silmad otsisid sugulasi ja mänguseltsilisi. Midagi temas krampus — midagi temas hüüdis talle, et ta enese lahti kisuks ja tagasi jookseks.

„See on algus, wiiakse minema,“ mõtles ta.

Aga ta ei tõrkunud, Oli abitu. Mis oleks see ka aidanud?

„Ei tarwitse juka see hirmus asi olla,“ lohutut ta; „on olemas weel teisi karjamaid. Wõimalik, et mu sinna wiiakse.“

See oli usaldus, mis omane loomadele, keda on peetud taltsana.

Nüüd pöörsid nad nurga taha. Karja ei olnud enam näha. Karjamaa kadus. Ainult eemalt kuuldi weel koera haukumist ja karjapasuna heli. Tuul ajas nad laiali.

Oli pikk tee. Wõõras mees käis ruttu. Temal oli kiire.

„Olen wäsinud, tahaksin pisut puhata,“ palus oinas.

See oli tumm palwe.

Nad läksid edasi. Ilm oli palaw, tee tolmune.

„Palun pisut wett,“ ütles oinas.

See oli tumm palwe.

Wiimaks jõudsid nad wäiksesse linna. Läksid mõnest kõwerast tänawast läbi, kus karjamaid ei olnud. See lootus ei olnud siis mitte täitunud.

Nad peatasid wärawa ees, mis wiis pimedasse ruumi. Inetu hais lõi oinale wastu. Ta pööras pead ja määgis kartes. Ta kartis haisu ja pimedate ruumi wärawat. Temas ärkas hirm, õieti ta alateadwuses, piiritu hirm.

„Tahaksin minna koju,“ ütles oinas ja waatas wõõrale mehele.

See oli tumm palwe.

Tumme palweid ei wõeta kuulda.

Mees wiskas nõõri osawasti oina tagusjalgade ümber ja wabastas teda. Nõõr lõikas ihusse.

„Ja jah, ma tulen juba,“ ütles oinas ehmatades. Ta wäsinud jalad ruttasid.

Oli waid mõni silmapilk, aga need näisid olewat pikad. Siis wiibis ta pimedasse ruumis. See haises lämmastawalt were ja jätiste järele — temasuguste laipade järele.

Ei arwata tarwilikuks neid ära koristada. Need on ju waid loomad — tapaloomad.

Nüüd waldas oinast abitu, halwaw

kohutus. Kohutus, mis kõik endised tummad palwed pani ununema. Kohutus, mis täitsa üksi walitses.

Oinas wabises kogu kehast.

„Nüüd tuleb see mõistatuslik — õudne,“ mõtles ta, ja see tuli.

Maailm on täis tumme palweid, mida ei kuulda. Inimesed on need, kes neid ei kuule. Näib olewat wõimatu neid tumme palweid lugeda. Nii palju on neid. Aga nad kõik loetakse. Nad kirjutatakse eluraamatusse.

Suurelt ja küsiwalt waatawad Gantama Buddha silmad Euroopa kultuurile.

Nassr-ed-din.

Türgi naljajutt.

Nassr-ed-din oli lihunikult ostnud tüki maksa ja lonkis koju poole. Temale tuli wastu sõber. See küsis:

„Kuidas tahad sa maksa valmistada?“

„Noh, nagu harilikult,“ vastas Nassr-ed-din.

„Mina wõin sulle aga juhatada palju parema wiisi,“ ütles sõber ja hakkas oma uut retsepti pikalt-laialt harutama.

Nassr-ed-din ütles selle peale:

„Sõber, ma ei jõua seda nii ruttu meeles pidada; kirjuta retsept mulle paberile.“

Hea küll, sõber tegi seda.

Nassr-ed-din tänas wäga, lahkus ja läks. Ja rõõmustas juba hea toidu üle

Korraga hüppas mingisugune hulkuw koer põõsast wälja, kahmas maksa-tüki ja tormas sellega minema.

„Hahaha! “naeris Nassr-ed-din. „Rumal koer, jookse aga peale maksaga — kasu ei ole sulle sest ometi midagi, sest retsept on minu käes!“

Õnn.

P. Grünfeldt.

Olen otsind õnne taga
maal ja merel õhinaga,
algul noorusuhinaga,
lõpul olles wait ja waga.

Olen feda ikka jälgind,
fema päiast tihti nälginde,
kõik maailma läbi käinud,
ilma et ma feda näinud.

Talles koju kaugest rajast,
leidsin fema kodumajast,
kus ta istus, waikne, waga,
minu oma laua taga.

Arsti soow.

Saksa kirjanik Heinz Welten jutt Indiast

2

Seal sai ta ühel päewal telegrammi, mis teda kutsus riigi kõige rikkama mehe haigewoodi juure, kelle nime börsil ainult aukartuses nimetati ja kellele kuulusid majad, lossid, wabrikud, mäekae-wandused kus kümnedtuhanded tööli-sed töötasid. Neli tundi pidi ta raudteel sõitma, siis pidi teda ühes wäikeses jaamas ootama auto, mis ta rikka mehe lossi pidi wiima.

Ta waatas kella, wõrdles sõiduplaani ja tellis auto. Aega polnud kaotada. Jõudes waksalise, seisis seal rong juba ärasõidu-walmilt. Suurem osa jaoskondi oli juba täidetud. Ruttu sammus ta wagu-nist wagunisse, head kohta otsides.

Korruga märkas ta midagi, mis teda hirmsasti tabas. Esimestes wagunites kandsid hulk reisijaid musta risli otsa-esisel. Ja esimeses wagunis oli kõigil reisijatel must rist otsaesisel.

Nagu wälk käis temast läbi teadwus, et tulemas oli raudteeõnnetus. Tormas wagunist wälja ja kahmas jaama ülema, kes ärasõidu-ks parajasti tahtis märku anda, kärmesti kinni. Rong ei wõinud, ei tohtinud teele minna.

Pahaselt raputas jaamaülem ärewa herra enese küljest lahti, sest see teeb ta teenistusekohuste täitmisel takistusi. Aga arst kahmas tast uuesti kinni nagu tangidega. Rong ei saanud teele sõita.

Rongijuht ja wedurijuht tulid waa-tama ja kuulama, miks rongile ärasõi-duks märku ei anta.

Neilgi oli mustmärk otsaesisel. Jaama-ülem kehtas õlgu ja osutas wõõrale her-rale, kes teda ikka weel kinnihoidis ja te-maga ägedasti rääkis. Siis tähendas we-durijuht oma otsaesisele, just sinna kohta, kus ta must märk seisis, wõttis taskust wile ja wilistas kolm korda lü-hidalt.

Joostes tuli kaks jaamapolitseinikku, kahmasid ärewast mehest kinni ja sun-disid teda jaamaülemat lahti laskma.

„Magage oma peatäis wälja, aus-tatud herra, ärge eksitage meie tööd! Teie saate oma karistuse.“

Müristades jooksis rong waksalist minema. Oberländer kukkus meelemär-kuseta maha.

Tulles jälle meelemärgusele, lamas ta oma woodis. Keegi noor ametiwend oli tema juures, tema wastu wäga au-paklik olles.

„Wäike närwishok Herra salanõunik peaksid ennast enam hoidma. Kas tun-newad herra salanõunik enese nüüd ole-wat parema?“

Oberländer ajas enese istukile.

„Kui kaua olin ma minestuses?“

Noor arst waatas kella :

„Peaaegu kolm tundi, herra salanõu-nik!“

„Kolm tundi! Jumala eest, kolm tundi! Ruttu auto! Wahest jõuame weel aidata!“

Waksalis walitses hirmus ärewus. Praegu oli teade kohale jõudnud hirm-sasti õnnetusest. Üks sild oli rongi all sisse kukkunud. Ainult wiimsed wagu-nid olid rauteele pöörnud, sest et ketid katkesid. Räägiti paljudest surnutest ja haawatutest.

Juba oli päästerong sõidu-walmis. Oberländer kargas ruttu selle peale, ega mõelnudki enam miljonäri-le, keda ta pidi aitama. Ta mõtles ainult õnnetus rongis sõitjatele. Ta oli katastroofi tule-wat näinud, ilma et oleks saanud ai-data. Noor arst, kes teda waksali saatis, sõitis tema seltsis. Aeglaselt silmitses ta Oberländerit pead raputades; ta ei osa-nud asjast aru saada.

Oberländer oli rahulikumaks jäänud, nüüd, mil see ometi kõik mööda oli. Kuna rong õösse wuras wahtis ta akna juures, ilma et sõnagi oleks ütelnud.

Kui päästerong kohale jõudis, asusid arstid kohe tööle. Oberländer astus ron-gijuhi juure, kes weest surres wälja kistud. Tema rind oli sisse litsutud. Silla kõr-wal seiswasse wahiputkasse oli ta ase-tatud. Waikselt lamas ta ja ootas oma otsa

Aga kui Oberländer tema woodi ette astus, tundis ta tema ära ja kisendas metsikult :

„See teadis seda ette. On sündinud kuritegu. Silla lõhkusid kurjategijad.“

Tema teadis jah. Tema on mõrtsukas! " Wiimast jõudu kokku võttes oli ta need sõnad arstile näkku karjunud. Siis wajas ta woodisse, werine waht tuli talle suhu ja kummaline ragin kajas ta rinna. Algas surmawõitlus.

Oberländer tundis enese kinni kahmatawat ja seotawat

Kohtuniku ees pidi ta oma saladuse awaldama. Ei olnud raske seda kohtunikule selgeks teha, et ta tõtt oli rääkinud. Kaebealune wiidi haigemajja, kus mitu sada haiget oli. Seal pidi ta need haiged ära tähendama, kes kolmandal päewal enam ei elanud. Kolme päewa pärast lasti ta wabaks, ta oli oma süüteo tõendanud.

Weel kiiremini kui kord ta kuulsus, lewines nüüd teade ta praktilikust andest. Patsientide hulk ta kõnetunnil hakkas wähenema. Kes oleks küll oma surma otsust tahtnud kuulda? Kellel on tähtjas teada, et ta kolme päewa pärast peab surema, ilma et seda õnnetust saaks kõrwale pöörda?

Terwe sõprade ringi harwenes kiiresti. Ei ole lõbus istuda inimese kõrwal, kes võib olla teab, et sa kolme päewa pärast enam ei wiibi elawatekirjas? Seesuguue sünge teadmine ei suuda sidemeid inimeste wahelkinnitada. Siis oleks wõinud parem surma enesega sinasõprust teha!

Nii kahanes ka ta sõprade arv nagu see sündis patsientide arwuga. Küll oleks ta patsientidest kergesti loobunud, sest ta oli küllalt rikkas ja wõis oma rikkuse abil enesele uue elukutse walida. Sest kõik elukinnituseseltsid nimetasid ta oma usaldusarstiks.

Aga raske oli talle sõprade kaotus ja ka see, et kõik inimesed temast eemale hoidusid. Teda nagu põlati. Mõödami-

newalt tuli talle mõte wälja rännata sinna kus teda keegi ei tunnud. Aga kas leidus weel mõni niisugune maa? Ajakirjad olid ta pildi ammu aega maailmale tutwustanud.

Temale jäi ainult üks abinõu — wiimane. Ta korraldas oma asjad, lubas oma waranduse waestemajale, põletas kõik kirjad ja wõttis kirjutuslauat rewolwri. See oli sama, mille ta enesele paljude aastate eest oli ostnud, kui ta nooreseas suure merereisi oli teinud Indiasse. Ta tõstis rewolwri otsaesisele ja laskis. Tume löök — — —

Herra Van der Velde naeris.

„Brawool Oli see aga wäga osaw wiisang, doktor! Oun kukkus just Teie otsaesisele!“

Dr. Oberländer hõõrus silmi ja waatas nagu waimutult ringi. Kus ta wiibis? Hollandlane pistis kella taskusse.

„See oli hea wisang. Just kolm sekundit wiibis õun õhus. Ta lendas wähemalt kakskümmend meetrit kõrgele!“

Noor arst wahtis weel ikka kohmetult ringi.

Kolm sekundit? Kolm sekundit? Kogu inimese elu oli selle kolme sekundi sees ta waimu eest mööda lennanud!

Ta waatas yoghile, kes teda oma mustade silmadega lahkesti silmitses.

„Kas peab truu isand Shiiwa sahabi soowi täitma?“

Oberländer raputas tummalt pead. Rääkida ta ei suutnud. Määratu ärewus oli teda wallanud. Ta süda põksus kõrini ja käed wärisesid. Waikides pööras ta minema.

Van der Velde järgnes talle waikselt. Joghi waatas neile järele kuni nad puude warju kadusid. Siis pööras ta ida poole ja algas jälle palwetamist, milles wõõrad teda olid seganud. (Lõpp).

Põlluteel.

Tshehhi luuletaja J. V. Slädek.

Mööda teed kui mööda lauda
kandsime me teda hauda.
Rukkipõid me ümber woogas,
lõo laulis, päike hõõgas
tema riidele, mis hele,
tema sulet silmadele.

Puud, mis teed seal palistasid,
õisi talle alistasid,
aga pärjas, mis tad ehtis,
mesilind weel sumas lehtis.
Laulud kõlasiwad hellad —
surnuaias hüüdsid kellad.

Nonni lumetormis.

Islandi kirjanik Jón Svensson.

1

Oli juba lähenemas talwe lõpp. Ma elasin tookord Akureyris, väikeses, ilusal kohal seiswas linnas Põhja-Islandi suure Eyjafjörduri lahe kaldal.

Kõrgel ülewal aga, mägede wahel edela pool, asub suur Halsi talu. Seal elas suur perekond, kes minu wanematega sõpruswahekorras seisis.

Kui Halsi rahwas alla Akureyrisse ratsutasid, asusid nad alati meile korterisse. See oli meile, lastele, alati pidu-päewaks, sest paremaid sõpru ja armsamaid mänguseltsilisi kui Halsi lapsed meil ei olnud.

Mõlemal perekonnal oli umbes ühepalju poeg- ja tütarlapsi. Üks neist oli minu eritine sõber. Tema oli kümme aastat wana ja kandis Waldi nime.

Ühel päewal sain temalt kirja. Selles seisis:

„Minu armas Nonni!

Teisipäewal on minu sünnipäew. Seda pühitsetakse shokolaadi ja kookidega. Kutsun sind selleks pidule.

Sinu sõber Waldi.

Järelsõna:

Sa pead aga wististi tulema. Nii siis ära unusta: tulewal teisipäewal!

Sinu Waldi.“

See oli esimene kord minu elus, et nii pühaliku kutse — päris wormiliku kirja — pidule sain! Päris kirja!

Kui hea meel mul oli ja kui uhkeks see minu tegi!

Wiihimata jooksin kirjaga ema juure: „Ema, waata, Waldi kutsub mind sünnipäewale. Eks ole, sa lubad ometi, et teisipäewal Halssi ratsutan?“

Ema naeratas ja ütles:

„Sina tahad üksi Halssi ratsutada? Kas usud, Nonni, et õige tee leiad?“

„Oh ema, seda tunnen kui oma taskut. Olen ju tihti seal käinud.“

„Tõsi, aga kas oled iial üksi käinud?“

„Ei, seda küll mitte, aga tee leian ma ometi. Ja pealegi tahan ratsutada sinna Graniga. Tead isegi, et tema alati õige tee leiab.“

Grani oli meie ratsahobustest kõige parem ja wagusam. Ja et tema peale wõidi kindel olla, ei saanud ema salata.

Wäikesed Islandi hobused on kuulsad oma imestamiswäärselt osawuselt reisil õiget teed leida. Isegi kui ratsanik teega eksib, tarwitseb ta ainult ratsutid lonti lasta ja kõik hobuse hoole anda. Hobune ei eksi iial, isegi mitte udus ja lumetormis.

Sellepärast wastas ema:

„Hea küll, mu laps, seega oleksid raskused kõrwaldatud. Aga mul on muid kartusi: milline saab ilm? Tol päewal peab olema hea ilm, wastasel puhul ei wõi juttugi olla nii kaugest reisist. Sinna on vähemalt kahe tunni tee.“

Ruttu ütlesin mina selle peale:

„Et ilm hea on, selles olen ma kindel, ema. Eks ole, sa lubad mind minna?“

„Jah, kui ilm ilus on, siis luban ma.“

Ma hüppasin rõõmus ja jooksin kohe isa juure uudist jutustama. Temalt ei tarwitsenud ma luba küsida, sest selles asjad jättis ta alati ema hoole

Isa istus parajasti laua ees ja kirjutas. Ma näitasin temale kirja ja ütlesin, et ema mulle luba on annud Halssi sõita

Tema waitles mind kahtlewalt ja ütles:

„Üles Halssi sõita? Kas ema seda tõesti lubas? Minule näib see olewat pisut liigjulge.“

„Oh ei, isa, Grani ja mina tunneme teed; ka wõtan ma kaasa Fideli. Tema jookseb alati ees ja näitab meile teed.“

„See reis ei taha mulle meeldida“ rääkida isa edasi. „Pea meeles, weel walitseb tali. Ja kui sind lumetorm tabaks, sa jääksid wäljas kinni ja lumi matakaks su elawalt oma alla. Mis sa sellest arwad, Nonni?“

„Oh isa, ei ma kinni jää, ja kui ma jäängi, küll mu siis ruttu leitakse ja wälja kaewatakse.“

„Nii, sina ei näi seesugust „tühist“ asja kartwatki. — Noh, meil on ju weel aega ja wõime asja üle teisipäewani weel järele mõelda.“

„Isa, küll sa näed, kõik läheb hästi.“

Ja ma jooksin toast wälja. Päewad möödusid, lund ei tulnud.

Juba oli esmaspäew ja selge ilm. Mu süda hüppas rinnas rõõmu pärast, kui nägin, millised head wäljawaated mul järgmiseks päewaks olid.

Üks linnamees pidi just sel esmaspäewal üles Halssi ratsutama. Sellepärast palus mu ema teda ülewal teatada: kui ilm ilusaks jääb, tulewat mina umbes lõuna paiku Waldi sünnipäewale.

Waewalt suutsin ennast rõõmus talitseda.

Teispäewa hommikul oli ilm weel ilus, aga mitte enam nii selge kui esmaspäewal.

Juba warakult walmistasin ma reisi wastu.

Hobuse tohtisin ma ise tuua. Tema wiibis läänepoolsete mägede wahel karjamaal, umbes pooletunni tee linnast.

Enne kui sinna teele läksin, ütles ema:

„Kui Grani leiad, tuled sa esiti siia, eks? Halssi wõid sa ratsutada kell kümme; see on weel küllalt wara.“

Seda lubasin ma teha.

Siis läksin wälja ja hüüdsin koera.

Kummalisel wiisil ei näidanud Fidel hariliku wiisi wastu vähematki lusti kaasatulemiseks. Küll tuli ta kutse peale minu juure, lakkus mu käsi ja liputas saba. Aga korraga sai ta nagu wäga häbelikuks, laskis saba sorgu ja kõrwad lonti, silmitses mind salamahti, pööras ümber ja katsus wargselt plehku panna.

Ma imestasin selle üle. Kas aimas ta õnnetust? Mul oli kalduwust seda uskuda; sest iial enne ei olnud ta minuga kaasa tulemast keeldunud.

Täna pidi teda kutsuma mitu korda..

Siis läksin heinaküüni ja wõtsin oma wäikse sadula ja ratsutid haagi otsast. Sadula nallisin ma selga ja ratsutid wiskasid õlale.

Nii jooksin ma Fideli seltsis läbi nõndanimetatud „gili“ (kuristiku) läänepoolsele mäenõlwakule.

Ma ruttasin mis wõisin, kartes, et ehk lõpuks ometi weel midagi juhtub, mis mind sunnib reisi katkestama.

Kas ei olnud taewas juba läinud tumedamaks? Ja põhjatuul, kas ta ei puhunud juba waljemini? — Nii näis see mulle vähemalt mäele minnes.

„Aga see on wist küll eksitus,“ ütlesin enesele. „Oh wististi on see pettus. Sest ühelgi tingimusel ei tohi ilm

nüüd halwaks minna — ei, mitte milgi tingimusel!“

Kui olin tublisti pool tundi mäest üles jooksnud, leidsin Grani.

Tema laskis enese kohe kinni wõtta. Ta tundis ju mind ja me olime head sõbrad. Sellepärast ei teinud ta takistusi, waid lubas waikselt, et talle ratsutid pähe ja sadula selga panin.

Juba olin walmis sadulasse istuma ja kodu minema. Siis mõtisklesin weidi.

Olin raskest jooksust mäest üles wäsinud. Sellepärast oli küll kõige parem pisut puhata. . .

Istusin kiwile ja ootasin.

Fidel istus mu wastas ja silmitses mind üsna kummaliselt. Grani seisid kannatlikult ja waikselt meie kõrwal.

Nad ei näinud mõistwat, miks ma siin istusin ja ootasin. Ja mina ei teadnud seda isegi õieti.

Oli imelik, kui wähe mul lusti oli koju ratsutada.

Aga, mõtlesin ma, mispärast ütles küll ema, et pean tagasi kodu tulema? Kas ta seda tõesti mõtles? Kas ei oleks targem siit kohe Halssi ratsutada? Olen ju praegu teel sinna. ja mistarwis pean ma weel enne koju minema? — Aga ometi, ema on seda ütelnud.

Oh ei, see ei olnud tõesti tema tõsine arwamine. Ei tule ju kõik nii täpselt wõtta. Seda ei tee keegi minu wanune poiss. Olen juba kümme aastat wana; ega's ma enam ei ole laps.

Ma tõusin ja sirutasin ennast kui mees.

Siis heitsin pilgu laiale fjordile.

Aga, sa hea Jumal, kui mustaks oli taewas läinud seal põhjas! — Ja kuidas tuul kohises! — Mu meel muutus kummaliseks.

Kas oli see lumetorm. mis lähenes? — Jah, seesugune näib ta küll olewat.

— Oh, see oleks kole!

Kargasid sadulasse.

Fidel haukus rõõmu pärast ja hakkas kohe kodu poole mäest allalippama.

Mina hüüdsin teda waljusti tagasi.

Ta jäi seisma ja pööras ümber; aga ta näis kindlasti koju tahtwat.

Nõutult istusin hobuse turjal ja ei teadnud, mis teha.

Waatasin edela poole. Seal seisis Hals, kus mind lapsed ootasid. Seal oli pidu ja rõõmu, shokolaad ja koogid, sünnipäew ja — Waldi, minu armas

wäike Waldi. Kahtlemata wahtis ta juba oodates kirde poole, et näha, kas ma eemalt juba ilmun.

Äkki äratas Fidel mu walju haukumisega mu unistustest. Tema oli mulle jälle selja pöörnud, et koju lipata.

Tema haukumine kajas mul kõrwus kui manitsus, et ema sõna kuuleksin ja koju ratsutaksin.

„Koju, koju!“ näis ta mulle hüüdwat. „Tulemas on hädaoht. Lumi tuleb, lumi, ratsuta ruttu koju!“

Jälle waatasin ma põhja poole. — Silmapiir oli seal wäga ähwardaw.

Ilm muutus pimedamaks ja pimedamaks ja tuul oli juba peaaegu tormiks tõusnud.

Hetke aega istusin ma weel nõutult sadulas.

Siisegin otsuse.

„Silmapiilk Halssi, silmapiilk! Muidu ei tule reisirist midagi wälja!“

Nii lõppes wõitlus mu rinnas.

Ema käsu täitmise asemel andsin ma wilets nõrk poisike järele kiusatusele.

Mitu korda hüüdsin ma Fideli. Wiimaks tuli ta. Aga nähes, et ma koju ei läinud, lõppes ta lõbus haukumine. Ta laskis saba sorgu langeda ja leppis sunnitud oma saatusega.

Ma pöörasin Grani pea edela poole ja kihutasin tuhatnelja teele.

Fidel jooksis waikselt ja kurwalt meile järele.

Waatomata kõigele heale ja ilusale, mis mind Halsis ootas, ei tundud ma ennast ometi olewat õnneliku; aga mis teha, ma olin kord juba meelitawatele häälele järele annud. Ja nüüd kihutasin ma tuhatnelja edasi.

Nüüd oli waja ainult rutata, et weel enne tormi lahtipuhkemist sihile jõudsin.

Ma teadsin selgesti, et see mäng oli, mäng elu ja surma peale.

Umbes poole tunni pärast oli Grani walges wahas.

Mustad pilwed olid kogu taewa katnud. Päew oli muutunud peaaegu ööks, ja mida kõwemaks torm kaswas, seda enam langes mu lootus tema koleduse käest pääseda.

Poolpimedana sadulas kõssitades, jatkasin ma weel tüki aega hullumeelset sõitu.

Grani näis hädaohtu aimawat. Mina ei tarwitsenud teda sundida; ta jooksis ise nii, kuidas aga jõudis.

Fidel järgnes kohusetruult; keel rippus tal kaugele suust wälja.

Kõik kolm põgenesime meie meeletliku julgusega ähwardawa surma eest.

Olime juba ainult weerandtunni tee kaugusele Halsile jõudnud, kui hirmus lumetorm meid kõigi oma koledustega tabas.

Torm oli muutunud hirmsaks orkaaniks, ja samal hetkel algas ka lumetsadu.

Seekord polnud see mingisugune harilik lumetorm, waid see oli, nagu seda Islandis nimetatakse storhrid, s. t. „suur lumesadu.“

Lõunapool seiswates maades ei osata enestele ettegi kujutada, mis see tähendab. Lund sajab nii paksult, et üksikuid lumehelbeid ei nähtagi; nähtakse ainult ühtlast, kokkuliitunud, langewat massi ehk kogu.

Häda sellele, kes sel ajal wiibib wäljas!

Kõik ümberringi on lumi, isegi õhku ei näi enam olewat, ta on lumeks muutunud.

Mõne sekundiga on ka maapind kadunud, ja inimese jalgade all on ainult nihkuwad, wõiks öelda woolawad lumekogud, mida huluw tuul uskumata kiirusega oma ees ajab.

Mina ja mõlemad loomad olime lumest esimesel hetkel otse pimestatud ja peaaegu lämbunud.

Grani jäi äkki jooksul seisma ja mina pidin enesel käe näo ees hoidma, kui hingata tahtsin; muidu oleksid mu suu ja nina lumega täitunud.

Oli, nagu ei oleks ma hinganud õhku, waid lund.

Kui ma katsusin silmi awada, siis ei näinud ma hobuse peadki. Ma ei näinud muud kui lund ja ikka jälle lund.

Korraga paistis mulle, nagu oleksin ma hobuse paremal küljel kuulnud wäikest Fideli haledasti haukuwat.

See waene loom pidi ju otsekui uppuma määratutes woolawates lumekogudes, mida torm wahetpidamata üle maapinna weeretas.

Sellepärast kummardasin ma nii sügawale kui suutsin, ja hüüdsin teda. (Järgneb).

Sibahunt.

Saksa kirjaniiku Luise Westfirch'i romaan.

5

6.

Nagu piff must madu wingerdas leinarong läbi sügise soo kabe tunni kargusel seiswale Rohuküla ehk Grasdorfi surmaiale. Wedrudeta waner raputas puufarki. Muistade pilwepaelte wahelt paistis päike wiimast korda Wilm Rattenbühli wiimasele woodile. Munitud meistlesid omakeskel tasakesi oma asjust, turbahimast, kodustest muredest. Tunni jammus nende wahel Kort Ohlsen. Teda ei pandud tähele. Tema oli alati sõnaaher. Tobias, wiimastest haigusehoost kehakult termenenud, tugew nagu noor karu, käis ühe juurest teise juurde, pomises oma ette ja näis mõtisklewat. Mitu korda kahmas ta mõne noore mehe käewarrest kinnija küsis tõsijelt:

„Kas sa ei wõi mulle ütelda, kuidas see wõis juudida, et Wilm Rattenbühl on surmaks jäänud?“

„Nõud jutustasid oma oletust ja ta nokutas rahuldatuselt.“

„Taterid. Mii, taterid. On hea, et seda tean.“
„Kriشان Voss küsis temalt wiimaks kärjikut, mis ta siis dieeti muud mõtleb. Mille peale ta ebaharilikult elawusega wastas:

„Ei midagi! Ei midagi! — Tobias ei mõtle midagi. Minult — unistab wahetewahel raskesti — ja siis ei oska enam meele tuletada. — Aga müüd ma tean, ja see on hea!“

Sõnaaajal jõuti surmaeda. Opetaja ütles harilikud õmistusõnad, kolm liiwapeotäit kolises hauda. Saattjad hakkasid koju tagasi minema.

Peaaegu meelemärfufeta oli Kort Ohlsen hana ääres seisnud, peaaegu meelemärfufeta jammus ta teiste hulgas. Ta haaw walutas hirmuast. Nõrgemaks ja nõrgemaks tundis ta minewat oma keha liikmeid. Tema filmades woogas pruun soopind, woogasid pilweräbalad taewas. Palawikupilbid nihkusid tema ja tõelise maailma wahela. Minult üks impuls jäi ärksaks ja wägewaks; koju jõuda! warjawa katuse alla saada! Tuli siis, mis tuli!

Nad olid jõudnud Lütjendammi. Esimestest taludest olid nad juba mööda ja rongi lülid hakkasid juba logisema, siis, just silla ees, mis üle kaanali Kreieni tallu wiis, lakkas Kort Ohlseni jõud äkki töötamast. Ta pööras pooleni ise oma ümber ringi ja kukkus nagu puutükk maha.

Seituses ja imestades ruttasid matufelised tema juure. Äkki tuli kõigile meele, et Ohlsen wäga walge wälja näinud ja teel ainuski sõna ei olnud ütlenud. Igatahes jäi arusamatuks, et,

nagu Kriشان Voss ütles, sühise puutugew mees, kōwa kui tammepuu, ilma põhjufeta maha kukub.

Siis nägid nad, et tema paremast küljest weri tumedate plekkidena ta kinnest läbi immitses. Nad tõstsid ta üles ja kandsid ta Kreienile, kuna see ju kõige lähemal seisis.

Triin=Meid filjatas waljusti, kui nägi mehi oma kandamiga tulewat.

„Weel üks surm! — Ma ei taha surmuid näha! Wiige surmid mu filmist!“

Aga kui ta Kort Ohlseni ära tundis, seisis ta filmapilgu nagu walgust rabatuna kohutawas ehmatufes.

Siis aitas ta lendawail kätel tema jaoks juurde tuppä sohwaale aseme teha.

„Meheid nõõpõid Ohlseni kinnest lahti!“

Haawajide rippus lahtisena ta parema öla ümber; west ja särk olid täis paksu, kōkkujoõksunud werd. Sa kui weri ära pühiti, nägid nad parema käewarre kõrwal sügawat haama, lastehaama, nagu nende jahiteritatud filmad kohe märkasid. Sa Kriشان mükkas Jaan Rattenbühli.

„Ito waata, Jaan! Saeng istub täpselt seal, kust ja kolm päewa tagasi toda elukat haawasid?“

„Täpselt“ kinnitas Jaan. „See on — ütlen ma — see on imelik asi!“

Siis waatasid nad üksteisele otsa. Mõlemad nägid waimus looma Wilm Rattenbühli surmukeha kõrwal homniku aowalgusel. Mõlemad mõtlesid wanaema Vossi jutustufele. Aga kumbki ei julenud wäljendada kahtlust, mis sellest tekkis. Sühufesed lood olid ju küll ainult tüdrukute ja laste jaoks. Täisealisel mehel pidi häbi olema jeda uskuda. Aga kummaliseks jäi see kōkkujuhtumus.

„Kust sai Kort Ohlsen selle raske haawa?“ küsis külamanem.

„Ja nimelt just sel kohal?“ küsis poeg.

„Mis põhjufel wõis ta teda salajas hoida? — Juimesed, kel niisugune haaw, peawad wõt bina woodis ja saama arstiabi.“

Rutsuti Gepe.

Ahastades ja nuttes jutustas ta oma loo. Tema oli ju teadnud, et õmetus tuleb, pidi tulema. Ja tema oli kohe juba eile kahtunud arsti tuua, kui peremees hilja õhtul tufudes oli maija kōmbedanud. Ta oli palunud ja kerjanud, et peremees täna Wilm Rattenbühli matufele et lähaks, wāhemalt mitte pikka teed sur-

matiale. Aga kas peremees kuulis? Ta oli kuue suure tegevusega haava ja sideme peale ajanud ja teda suud pidada kaskinud kirudes ja mandudes, et keegi sellest midagi teada ei saaks. Ja see oli nüüd loo lõpp.

Külamanem võttis poja kõrvale.

„See meie kalesõ sõida Scharnbecki ja too arst, Krishan. Kolme või nelja kuuni pärast võite tagasi olla. Ja Triin-Meid Kreimeier, kui ja Kort Ohlteni tahakid seni oma majas hoida, kuni arst on ta läbi vaadanud ja ta haava korralikult kuuni sidunud, siis oleks see hea ja kriitlik. Sest mulle näib, haige wadamine ja wautsutamine pole tema seisukorrale waadates hea.“

„Kort Ohlten peab minu maija jääma, kuni see talle meeldib,“ kinnitas Triin-Meid. „Minult — Wilh Rattenbühl ja — ja — Kort Ohlten ka, peaaegu samal päewal — see on liig! Ma ei jaks seda enam kanda!“

Waljusti nuuskudes tormas ta toasti wälja.

Wiimaks ometi awas Kort Ohlten wadwaga oma filmad. Tema esimene pilt langes Gepele, kes ikka jälle tema kojutuleku juttu rääkis ja nuttis. Niipea kui wanatüdruk ta filmad nägi lahsti minewat, pööras ta hädaldades tema enese poole.

„Oh, Kort Ohlten, mispärast ei wõtnud sa mind kuulda? Mis saab nüüd? Ütle, mis wõin ma wadne patune sinu heaks teha?“

„Mine kurabile,“ ütles haige läbi hammaste.

Gepe ei saanud koha aru.

„Mis sa ütled? Mis sa tahad?“

„Kurabile mine, wana lobajuu!“ kordas Ohlten wihaheli. „Kurabile kõik! — Kelmid ja wargad! Tee pealt eest!“

Gepe alumine huul wajus pikaks.

„Sihukene ta on!“

„Tal on palawik,“ rahustas külamanem.

„Jäta ta rahule, Gepe. Naabrid, enne arsti tulekut ei saa me midagi parata. Sellepärast jäta me ta tema enese soovil üksi.“

Warmaste peal lahkusid Lütjendammi elanikud Kreienilt.

Triin-Meid oli põgenenud oma tuppa. Luskus ukse taga, käsi ringutades, kehast warijedes, põlmitas ta ristilöödu pildi ees, mis seinal rippus, ja ta huuled kordasid, nagu oleks ta hull, ikka ainult samu sõnu:

„Oh Jumal, halasta! Halasta! — Wilh Rattenbühl surmud! — Ja Kort Ohlten peab jurema! — See on sinu käsi! — Oh Jumal, halasta, heida armu! Ma lähen hirmuist hulluks!“

Seni kurtis Gepe kajas oma häda Stiinele, Wischenile ja teistele Lütjendammi naistele, keda uus õnnetus oli meelitanud Kreienile. Wiimsed sündmused olid ta kõnelusti lüüsid awanud,

mida ta peremehe waljus seni oli lufus hoidnud. Tema ületäis süda walas enese nüüd wälja. Mitte midagi ei jätnud ta ütlemata, mis ta juba kolm aastat Kort Ohlteni kummalisuse ja paha tuju all kannatanud. Sga paha sõna, mis ta temale siis ütelnud, kordas ta. Misjaoks emast weel taltjutada? Tema teenistusele lähenes nii kui nii ots. Kawa selle peremehega wististi enam ei kestnud. Siis istus ta jälle nälgides omas omnis ja soos. Aga see oli parem kui elada inimesega, kellest keegi ei teadnud, kust ta tuli ja mis ta südant koorwas. Ta küsis igalt, kui inimesel dige asi on, miks ei räägi ta siis oma endisest elust, oma sugulastest ja sõpradest? Mii üksikult kui Kort Ohlten ei elanud üksi ristiinimene maailmas. Sellest hoolimata oli ta Kort Ohlteni wastu alati oma kohuse täitnud. Tema, Gepe, täitis alati oma kohuse. Aga kui inimene siis seesugust tänu lõikab —!

Seni lamas Kort Ohlten üksipäini, kuna tunnid möödusid. Ohtuwarjud pugesid toamurkadesse kofku. Tema ei näinud neid, sest särawad, walusad pildid woogasid ta filmade ees. Huuled lõhkesid jämus. Otse wäljakannatamatuks muutus walu haawas. Ta katsus emast püsti ajada, ei jaksanud aga, waid wajus hoigades tagasi.

„Soowid juua?“ küsis korraka tasane hääl.

„Mingisugune käsi nihutas talle klaasi wärskle weega sinu juure. Hinnufalt jõi ta. Siis, pead maha pannes, katsus ta järele mõelda. Silmade ees lehwivate palawikupiltide kaudu nägi ta üht noort, peent nägu, kihiseji, muste juukseid, mis loomulikult kräsus ta otja ees ja põskedel seisid, nägi suuri musti filmi täis aujat kaastunnet enese näol wiibiwat.

„Jah, tuleb meele,“ pomises ta. „Sina oled see tüdruk, kes tött armastab. — Miks oled sa siis siin?“

„Arwajin, et wõiksin sulle wahest olla kasulik. Mul on sinust nii wäga kahju, Kort Ohlten.“

„Ahaa! Naine, kes on halastaja. Siis oled oma tõust wälja erinenud. Hundid, hundid on nad kõik!“

„Mis sa arwad?“

Kort Ohlten katsus emast jälle üles ajada.

„Kui sind saab kasulikuks käsitanijeks tarwitada, sa klaaskapiist wõetud portjelaanfuju, siis sea muu padi weidi kõrgemale, et jälle saaksin hingata.“

„Jah, Kort Ohlten, katsun seda teha!“

„Julgesti! Julgesti! Mis sa edmistad? Mina wäikseid lapsi ei murra. Näib, nagu kardasid sa mind.“

"Jah, Kort Ohlsen, seda ma küll teen. Aga ma toimetan, nii hästi kui oskan."

Ta toimetab asja tõesti hästi. Ta käsi oli ferge ja kindel. Ta tõstis haige pea üles, ilma et oleks ta olale palju valu teinud. Mõnustundega tundis Kort Ohlsen tema seadeldusest oma olukorras fergenduist.

"Miks ja siis mind kardad?" küsis ta nagu poolkaudult unes.

Siis käis metjit tõuge ta kehast läbi.

"Seal on see neetud mees jälle! Paneb püsi palgesse. Ja mina ei saa oma käewart tõsta. Kas siis kedagi ei ole, kes ta minema kihutab?"

"Mine ära, mees," ütles Inge. "Kas kuulid? Mine ära!"

Inge ei olnud veel iial palawikuhaiget näinud. Aga ta kaastunne ajas teda haige sõnimeisega ühtuma.

"Vaata nii! Müüd on ta läinud!"

"Anna mulle veel juua," käskis Ohlsen.

Inge tõi wärsket wett. Kui ta sellega tuli, tõstis Ohlsen pead ja waatas teda läbitungiva pilguga.

"Sa oled ta ju ära kihwtitanud, ja paha naine?"

"Mis ja ütled!?" hüüdis Inge ehumudes.

Ohlsen äigas pahema käega üle otsaesise.

"Ah nii. Ei. Tean juba, juba oled see ime-lik tüdruk, kes taterid oma kaitse alla wõtab ja Kort Ohlseni kirub waefeks meheks. Anna jüa!"

Ta jõi klaasi tilgatumaks.

"Bõhjalikult waadates," ütles ta siis, "ei olegi see kõige pahem, kui see oleks kihwt. Oma elu peale ma süllitan. Aga olemas on trostjimus. Inimene ei taha järele anda, ei taha alistuda sühufesele limasele ussile! Ei, nad peavad minu kätt weel tunda saama! Küll ma nende rõõnu sapistan! Mina — pjt! Kas sa ei kuule? — See mees nihib jälle ringi. Wõta talt nahk ära! Ta tahab mind lammata! Ära, ära!"

"Ei, Kort Ohlsen, jüin ei uugi keegi. Mina ei luba seda. Wõid rahulikult magada. Mina walmwan."

"Armad? Siis ma katsun. Olen wäga wäsinud. Minult et mu peajus tuli lõomab. Katsju!"

Ta wõttis Inge käe ja pani selle oma otsaesisele. Kartlikult sallis Inge seda. Ei julenud wastu panna. Ja siis tundis ta werb ta oimukohtades tuikawat, nagu oleks seal töötanud wäjar. Otsaesise nahk oli otse põlewkuum. Ohlsen aga hoidis ta käest kinni, kui ta seda katsus tagasi tõmmata.

"Lase olla! See jahutab."

"Toon sulle, mis paremini jahutab, Kort Ohlsen."

Neiu tõi ruttu kauji weega ja rätiku, tegi selle märjaks, puserdas selle wälja ja pani ta siis tema põlewale otsaesisele.

"On see nii hea?"

"Jah. See on wäga hea. Oled üks erandlik mõistlik tüdruk."

Ohlsen pigistas silmad, aga ta huuled jatkasid segaste sõnade pomisemist; aegajalt fisen- das ta waljusti walus ja wihas, rääkis kurje, metjikulid sõnu, mis Inge südamet raskesti tegid halastuses ja õuduses, kuuldes alatifordumaid sõnu tapmisest, wägivallast, kallalekippumisest ja metjikut kättematjult.

Rätik Ohlseni otsaesisel hakkas juba mõne minuti pärast aurama. Jtka jälle tuli ta uuesti wette kasta. See oli raske. Seft Inge oli waid üks käsi waba. Teisest hoidis Ohlsen nagu raud- klanmerdega kinni.

"Ära lahku. Nad tulewad tagasi. Meid on kats. Mina üksi ei saa nende wastu. Sa pead jääma."

Oli juba õõ ja õhtusõõgiaeg, kui üks wan- fer üle kaanalisilla kolises ja arst kojastlobise- wate naiste keskele tuiskas.

"Kus on haige?"

Stiine ja Gepe juhatafid talle teed.

"On tal suur palawik?"

"Jah, seda nad ei teadnud. Ja Gepe tundis enmast omas uhkes kohusetundes pisut haawatud olewat, kui talle pill kellale näitas, kui palju tunde ta oma peremehest ei olnud hoolinud.

"Noh, eks saa näha. Tooge tuld — lam- bid, küünlad, mis teil on. Ma wajan palju walguft."

Ja siis, kui Stiine toaufse awas, tuli wan- desõna ta juust.

"Siin ei näe ju kättki filmade ees. Ja sel- lesse pimedusse olete haige jätnud?"

"Ta ajas meie wälja," trostis Gepe. "Muidu oleksju tema juure jäänud. Aga ta möllab ju kui meeletu."

Arst kehitas õlgu ja pomises midagi, mis kõlas nagu: "Loll hani!"

Palju käsi wõistlesid nüüd laua kohal rip- puwa lambi süütamisega ja küünalde toomisega. Tuba läks äft walgeks.

"Kes on haigele külmi mähiseid teinud?"

Keegi ei teadnud seda.

Waljuid lähenemaid samme kuuldes oli Ohlsen Inge käe lahti lastanud ja Inge oli kaugele toanurka taganenud.

"Kas see ei olnud õige?" küsis neiu nüüd pelglikult.

Tema oli harjunud kõige eest, mis tegi, lai- tuft kuulma. Siis jätkas ta:

„Tema soomis seda. Loodan, et see temale ei tetnud paha.“

„Wastuofja. Sina näid siin majas olevat ainuis, tüdruk, kel miis meelt peas on. Siis aita mind, et haawalt siledem ära saame. — Ei, tõrjus ta, kui Gepe, et oma hooletust jälle heafsk teha, Ohlteni warrukat hakkas rebima, „Teie jätke oma käpad eemale! Warrukas tuleb üldse ära lõigata. Nii.“

Ta wõttis käsitaskust, mis ta lauale pannud, suured käärid ja lõikas nendega warruka lahti.

„Nüüd ettemaaltlikult, wäike neiu.“

Nad koorisid Ohlteni kumest ja wõstist wälja. Kui arst katsus werist ja kinnifleepunud siset haawalt lahtistada, kirjendas Ohlsten waljusti: „Mõrtsukas! Mõrtsukas!“ ja katsus wastu hakata. Aga Inge ütles ruttu:

„See polegi ju see paha mees, Kort Ohlsten, waid see on arst, kes juu haama waatab.“

Ja neiu tasane hää näis palawikupiltidest läbi tungiwat. Ohlteni wastupanu lödwenes koha. Ta silmitjes arsti poole teadwusega ja lastis haawa rahulikult lahti harutada ja ära pesta.

„Kui Te selle laengu olete saanud?“ küsis arst.

„Jahil,“ pomises Ohlsten. „Olin jahil — hundijahil — ahaha! — Ja siis olin m i u a hunt! — Aga see ei tähenda midagi! Wäike krimustus aina.“

„Tänan! Pool põialt sügawamale alla, mu armas, — ja me ei ajaks siin kahese juttu.“

Krishan Woss, kes arsti kõrwal seisis, tuffatas.

„Pool põialt sügawamale alla!“

Täpelt Saan Kattenbühli tähendus, kui ta looma wenna surmufeha kõrwal polnud surmawalt haawanud.

„On asi paha?“ päris küllawanem.

Arst raputas pead.

„Sel mehel on pagana palju õnne olnud. Tal pidi olema eriti õnnelik seisukoht, kui pauk käis. Kuul on siledalt ümber ribide koorinud. Minult kihahaaw. Oleks teda õigel ajal ja õigel wiisil rammitatud, kümne päewaga oleks ta paranenud. Wiimistuse, suure werejooksu ja palawiku tagajärjel wiibib nüüd muidugi terwemine. Aga sühufesed te soojaanid olete!“

Ta pani uue kõwa siledeme. Inge pidi teda sellejuures aitama.

„Nii. Nüüd tooge kanderam. Kui teil seda ei ole, wõite mõne ukse maha tõsta. Haige peab saama koju ise oma woodisse. Nii kauaks jään ma weel stia, et sibe haawalt ei nihkuts. Dõsel tuleb külmil mähiseid edasi tarwitada ja iga kahe tunni tagant talle rohku anda, mis

ma koha kaasa tõin. — Kas see armas neiu kaasa tuleb teda rammitsema?“

„Ei,“ wastas Gepe, haawatud aumäärilikufusega ette astudes. „See on waid Inge Kreimeier. Tema ei tea millestki midagi. Kort Ohlteni majapidajanna olen mina. Ja wõtan ka ta rammitsemise oma peale. See on minu kohus — ja oma kohusest ei lasje ma ennast wabastada.“

„Siis täitke oma kohust, aga suurema hoolega kui seni, palun ma. Urge magage ja ärge jõirake. Amahomme tuleu uesti.“

Oli toodud kanderam, jama, millega Lütjendammi elanikud kolme päewa eest olid koju kannud Wilm Kattenbühli.

Sellele jängitati Kort Ohlsten.

Siis hakkas rong Ohlteni talu poole liikuma.

Läwel wiipas arst Ingele weel käega.

„Head ööd, mu tragi, wäike assistent!“

Waewalt oli ta üle majaläwe jõudnud, kui perenaine talle järele jooksis ja ta warrukast kinni kahmas. Waewalt suutis jooksjä ärewuse tagajärjel rääkida.

„On ta — herra doktor — on ta —“ Ja siis muksjuma hakates: „Kas peab Kort Ohlsten suurema?“

„Ei, seeford weel mitte.“

„Mitte? — Mitte?“ — Näis, nagu ei oleks ta suutnud seda uskuda. „Ütelge, kuidas lood on, herra doktor! — Tõesti ja tõsiselt — ta jääb elama?“

„Jumilikult arwamise järele — jah!“

Arst ei lastnud emast kauemini peatuda. Ta jooksis kanderamile järele.

Triin-Weid jäi läwete seisima. Tema suust tuli mingisugune hää, pool muksumine, pool hõiske, ja midagi nagu wõiduroõmu kolas sellest läbi.

„Ta jääb elama!“ — Ja nii ei ole see mitte tõsi, midagi ei ole tõsi, mis nad kantslikult pajatawad! Hirnupildid jänesjüdametele! — Do, kui rumal naine ma olin!“

Kort Ohlsten kanti ta tallu ja tõsteti ta seinfängi. Seal lamasa ta jampside wõi oma ette wahtides, rammitetud Gepest, nii hästi kui see seda oskas. Ohlsten aga armas ikka weel läbi oma palawikuunistuste nägemat noort, wäga peent nagu täis headust ja halastust oma kohale kummardawat ja tundwat kerget kätt, mis talle jahutust tõi, kosutawat jooki andis, ja ajas enda jämeda, pilkawa kõnega püsti, kuid selle asemel nägi Gepest ohates oma kohust täitmas.

Soo kohal keerlesid samal ajal nowembriudud ja teised udud keerlesid soeelanikkude peas.

Sündmuswaene on elu foos igal ajal, tööwaene on talu. Ja sel wabal ajal keerlesid mõtted, keerlesid ja kudusid ja ketrusid, nagu nad juba aastajadafid on kudunud ja kedranud saagafid ja muinasjutte tuuma ümber, mida enam ära ei tuntagi — saagafid ja muinasjutte, sama õudseid ja judinaid tekitawaid nagu seda on soo ise. Arusaamatused otstiwad seletust, mõistatused wajawad lahendust. Ja kui mõni inimene neid tühje wahesid ei oska täita, wahesid, mis ta eluloos kaasinimestele haigutawad, siis täidawad nad need ise oma luulewõimu abiga. Juunese oma süü, kui talle see täidis ei meeldi ega jolbi!

Hommikul peale Wilmi Kattenbühli matust läksid Krishan Boss ja Jaan Kattenbühl metsikusse soosse selle looma surmuseha otsima, keda Jaani kuul wenna surmuseha juures oli tabanud. Kui nad teda äkki nägid, oli ta nende meelest paistunud olemat koer. Lütjendanmi tagasi tulles oli see olnud juba „tundmata loom.“

Sel hommikul ei kahelnud neist enam kumbki, et see oli olnud h u n t .

Sula, mis Wilmi surmaõöl olnud, oli õhuse lumekorra ja kõik sümajäänad jäljed kustutanud. Aga kasepõõsa juures, kus juba tooford luuni oli sulanud, seisid lumetul soopimul mõned kääpajäljed, mis kadusid kanaripikku. Ühel paljamil kohal oli nad jälle näha, suure rutuga põgenenud koeratõugu looma jäljed.

Jah, ühe walge kasetiwe peal, mida loom riivanud, seisid isegi kuivanud wereplekid. Ja jäljed jooksid laias kaares ümber kogu asunduse Ohlteni talu poole.

Tõsi küll, umbes weerandtuuni tee siin pool talu kadusid nad täiesti ja mõisid ei tea misjuurte taewakaare poole edasi minna. Aga miks pidi hunt ümber asunduse nii suure kaare tegema, kui ta siht ei olnud Ohlteni talu, mis täpselt seisis lõpupunktiis?

Hundikeha ei leidnud nad kuskilt. Gaam seisis ju paraku pool põialt liig kõrgel ja ei mõinud olla surmanaw. Meest aga, kes kandis seesugust haawa, tundsid nad!

Kui nüüd kaks Lütjendanmi elanikku kofku juhtusid, siis ei olnud neil jutuwainepuudust. Ja lähematel ketrusõhtutel ei tarwitfenud keegi wäljamselbud lugusid jutustada.

Otse imetaoliktul koondusid sündmused teitiis. Läterite kallalekippimise puhul haawas Wilmi Kattenbühl Kort Ohlteni — mõni päew hiljem on ta tapetud. Bossi ketrustoas kuulsid nad libahundi hulumist, Wilmi surmuseha juures nähti teda ja Jaani kuul tabab teda. Kort Ohlten on sel ajal Lütjendanmist kangel, keegi ei tea: kus ega mispärast. Reis on aga soo Gütjenduses omaette asi. une räägitakse kooli-

õpetajaga, kes reisisid tunneb, enne seatakse kodus kõik korda. Kort Ohlten kaob sõnalausumata — ja tuleb tagasi kahklase haawaga, mida ta igauhe eest warjab. Miks afus ta johu üldse elama? Siisuke jõukas mees, kes põlluharimist tunneb, oleks mõinud enesele ju mujal talu osta? — Milline saatus, milline süü ajas teda siia ütsündusse? Ja miks ei räägi ta iial oma minewikust? —

Keegi pole enne neid küsinusi harutanud. Nüüd on nad kõigi suus, kõigi mõtetes!

Wanaema Bossi filmad loidawad kui prohweti filmad

„Juunised ei taha enam kiradi mõimust uskuda. Kuid see pole wähenenud. Mis minu wanaisa isa ise on läbi elanud, miks ei peaks see ka meie päewil olema mõimakt?“

Külawanem Boss ja teised mõistlikumad mehed hoiduwad weel uskumast, et Kort Ohlten on libahunt. Aga tõsi on see, keegi ei tea temast midagi kindlat, ja inimese kohta, kellega iga päew tuleb kofku puutuda ja läbi käia, peaks ometi asundusel olema teated.

Wiimaks läheb külawanem Boss seda Kort Ohltenilt eneselt küsima.

Ohlten lebas oma seinsängis, palawikust waha, ometi wäsinuna, ja oma paranemise pahhas meelesolus pahhas tujus. Gepe teadis sellest jutustada.

„Tere kah, Kort Ohlten,“ teretas külawanem.

„Tere, külawanem.“

Ohlten silmittes teda umbusklikult oma seinsängi pimedusest.

Boss wõttis tooli ja istus.

„Tulin siin terwise järele waatama, Kort Ohlten.“

„See käib oma käiku.“

„Hm.“

Külawanem otsis algust.

„Jah — kus see jaht siis õige oli, kus sa enesele sihuse raste haawa said?“

„See pole tähtis.“

„Ja et ja kedagi sugulast ei kutsunud enast rawitsemata? Seda ma imestan. Meie kõik imestame. Wõi ei olegi sul omakseid? Mulle näib, nendest ei ole ja weel iial rääkinud.“

„Ja mulle näib, külawanem,“ kakkestas Ohlten, „uudishimul jäta wanadele naistele.“

„Ei, Kort Ohlten,“ ütles külawanem ja pani käe rahustades Ohlteni sängiäärele, „see pole õige wiis. Meie wõttime ju asunduses usaldusega wastu ja tohime siis ka siin poolt usaldust oodata.“

Kort Ohlteni filmis tõusis järele.

„Mis ma olen, olete mõinud kolm aastat näha. Mis ma olen olnud, ei puutu kellegi. Ja selle hoian ma enesele.“

Külkwanem raputas pead.

„Mina olen siinust alati lugu pidanud ja tulin hea soowiga. Saladused on umbusalduse ja paha kahtluse seemneterad. Meid oled ja oma ümber piisut palju laiali puistanud ja nad tõusewad. Ütlen sulle, nad tõusewad kangesti.“

Kort Ohlsen wahtis kangekaelselt lakke ja waikis.

„Kas ei tahaks ja mulle parem oma elu mõne sõnaga selgitada, samuti põhjusi, miks ja siia meie juure sohu elama tulid? Et ma mõiksin minna ja selle kiradiseemne sinu naabrite südamest ühes juurtega wälja kiskuda?“

Wastust ei tulnud.

Ohlsen ei pöörnud tema poole silmigi.

Külkwanem tõusis.

„Niisuguse kangekaelse waikimise juures ära imesta, kui sinu naabrid ise oma mõtteid mõtlewad. Võib olla, sellejärele ka teewad.“

Sellegi kõne peale ei tulnud wastust.

Nüüd lahkus Hinnerk Boss, külmenedes oma tunnetes Ohlseni wastu.

Ja kuulujutud ning pahad legendid kangekaelse waikija üle kaswajid edasi ning tihenesid nowembriühdudega mõisteldes, mis soo kohal keerlesid.

7.

Tumedamini ja tumedamini keerlesid kahtlused Kort Ohlseni ümber, omades ifka õudsemad kirjud. Üksindus wajus nagu lai wöö Ohlseni talu ümber, kus Gepe oma raske saatuse üle ohatas walitfes.

Ainus inimene murdis sellest wõluringist läbi — Triin-Mleid Kreimeier.

Saladuslistele õudjuttudele seadis ta wastu naerwa umbusu. Tema ei küsiwat midagi inimeste lobast, ütles ta muretsewale Stiinele, ja kui kõik Lütjendammi elanikud kaotasid mõistuse, tema ei jätwat asunduses kedagi ta häda abita, kõige wähem weel seda, kel Lütjendammi elanikkude suhtes olid suured teened.

3ga paari päewa taffa rändas ta Ohlseni tallu, alati palju häid asju haigele kaajas. Ohlseni ennast ei saanud ta iial näha. Peale külkwanema lahkumist oli Ohlsen Gepele wihaselt käsu annud, mitte ainuiski wõõrast hinge enam tuppa lasta.

„Niisugune on ta, Triin-Mleid,“ ütles Gepe, lastis alumise huule rippuda ja pigistas silmadki kinni, märgiks, et ta täitja lootusetu oli. „Tema siinust ei kuule ja ainuiski head sõna, ega tänu, tee ja tapa ennast niipalju kui suudad!“

„Kui talle siin ja moos waid maitses, Gepe,“ wastas perenaine ükskõiksest. „Muid tänu ma ei nõua!“

Uga kui ta jälle tahtis koju minema hakata, pidas Gepe teda keldist kinni ja sojistas:

„Mina mulle näpunäiteid, Triin-Mleid. Minu hinges on kahtlus. Ristiinimesena tahaksin oma kohust täita Jumala ja kaasinimeste ees. Ja nüüd on olemas kohus, mis käsib haiget haiguse puhul aidata. Ja on olemas üks teine kohus, see keelab kiradi austajaga koos elada. Ja kui wäike osagi neist lugudest õiged on, mis Kort Ohlseniist räägitakse — —“

„Di, Gepe, kes teab siis, kas ükski neist õige on?“

„See'p see on, Kreieni perenaine. See'p see on. Kes teab seda? Kui nad õiged ei ole, siis peaksin tema juure jääma. Uga kui ta — Jumal hoidku meid! — hirmus lihahuit on, siis nõuab mu kohus, et plehku panen, nii ruttu kui jalad kannawad. Mis pean ma waene inime tegema?“

„Sa pead Ohlseni maija jääma, Gepe, ja enesel mitte lastma suud silmi täis lobiseda! Juba kolm aastat teenid ja siin. Oled ja Kort Ohlseniist iial midagi paha näinud?“

„Uga ka mitte midagi head, Triin-Mleid.“

Triin-Mleid sai pahajeks.

„Kas ja siis seda heaks ei arwagi, et ta oma talu eestujulikult peab, oma teenijatele hästi maksab ja oma naabreid aitab?!“

„Uga Grassdorfi kirikusse ei lähe ta kordagi,“ wastas Gepe. „Ja söögipalwe lasseb ta lugeda Sophiel. Ja ma ei teagi, kas ta seda kuulab. Piibel tema seinafapis on täis tolmua ja ämblikuwõrku. Jial ei loe ta seda.“

„Sina täida oma kohus,“ katekestas Triin-Mleid, „ja lasse Kort Ohlsenil teha, mis tema tahab.“

Ta kõndis kõrgil kõrnakul kodu poole. Tema walge nagu säras nagu wäike päike nowembrikuu heleduses.

Sügawasti ohatas waatas Gepe talle järelle. See oli naine, kelle elu oli kerge. Uga temal, Gepele, lasus raske koorem. Uga ta töötas silmad lahti hoida ja — kas wõi wäewõimuga! — selgusele jõuda, millised need saladused olid, mida ta peremees nii pelglikult warjas. Niipea kui Kort Ohlsen kord majast lahkus, tahtis ta kõik ta kapid ja kastid ja kummutid läbi muhkida.

*

Jälle oli lund sadanud ja see kattis soowinda walge waibana.

Kort Ohlsen ihkas sel päewal wõõrist tõiusta. Gepe pidi teda riietumisel aitama, ja ta müristas ning paukus, kui wana tüdrukku wärisewad käed sellejuures ta haawa puudutasid.

(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Õpetlane jutustab seltskonnas, Egiptuses leitud väljakaewamisel traate, tõenduseks, et telegraf juba wanal ajal olemas oli. Sellele wastas keegi teine õpetlane:

„See pole weel midagi. Herkulanumis pole väljakaewamistel mingisuguseid traate leitud, ja see on tõendus, et siis juba traadita telegraf töötas.“

*

Joodik, kes väljas rohus pikutab ja kelle wiinaklaasi äärele mesilane istub ning wiina katsub:

„Suurepärane, kuidas juba sihukeses loomaski tung peitub waimlise toidu järele!“

*

„Kõik ei mahu marjamaale, muist peab jääma karjamaale.“
Tõsi. Wähe on ju marjamaad, aga palju — karjamaad.

*

„Kuidas saadud, nõnda söödud.“
Mõnikord kuid läbi löödud saab ka see, mis waewas saadud. Ju nii mõned Antsud, Aadud raha teenind raske tööga, ja siis mõne ainsa ööga — ilma et nad tunneks häbi — ajanud kõik kõrist läbi.

*

Pea kuklas — mõni mees uhkelt seisab teiste ees.
Teadagi aga: Tühi pea kõrt ei ial longu wea!

Kihlwedud.

Tuntud naljahammas Saphir armastas inimesi seltskonnas heameelega üllatada. Kord ütles ta laua juures:

„Wean kihla, et teile siin midagi näitan, mida weel ükski silm ei ole näinud ja mida keegi enam näha ei saa. Kes wõtab kihlweo wastu?“

Kui keegi kihlweo oli wastu wõtnud, mis wiiekümne kuldna peate kindlaks määrati, wõttis Saphir ühe pähkla, purustas selle koore ja wõttis tuuma näpu wahele.

„Noh, mu herrased,“ ütles ta siis, „usun, seda tuuma ei ole weel kellegi silmad näinud ja — tuuma ära süües —, ega saa ka keegi enam näha!“

Saphir oli kihlweo muidugi wõitnud.

Ettepanek.

Kui Abraham Lincoln weel Ameerika Ühisriikide president ei olnud, waid alles adwokaadi ametit pidas, tuli ta naaber John Steen tema juure wekslile girot paluma.

Lincoln tundis naabrit kui mitte küllalt usalduswäärilist meest ja wabandas ennast tuhande põhjusega, miks ta tema wekslit ei wõiwat gireerida. Aga naaber ei jätnud ega jätnud painamist järele. Wiimaks katkes Lincoln kannatus.

„Waata, John,“ ütles ta, „nüüd teeme asja kord selgeks. Kirjutan mina oma nime sellele paberile, siis ei maksa sa seda wälja, waid maksma pean mina, ja siis läheme tülli. Kui asi sulle näib olewat õige, siis läheme parem juba nüüd tülli, kui mul mu raha weel taskus on!“

Üle trumbanud.

Kuulus laulja George Clarke kutsuti tunnistajana kohtusse ja wastane adwokaat katsus, et ta tunnistust pisut alawäärtuslisemaks teha, teda tolgata.

„Teie olete kõrtsilaulik?“ küsis ta. „Kas see ei ole õige alam amet?“

„Ei tea,“ wasta Clarke. „Tean ainult, et ta palju parem amet on kui mu isal oli.“

„Nii? Ja kes oli Teie isa?“ küsis adwokaat.

„Tema oli adwokaat,“ wastas laulja kohtunikku muige saatel.

*

Enne lahkumist palus Jaan, et Olli teda suudleks.

„Ei,“ ütles Olli, „seda ma ei tee. Pealegi wõiks meid keegi näha.“

„See on õige,“ wastas Jaan nukralt.

Natukese aja pärast ütles Olli:

„Kui rahulik see koht siin on; ei näe kedagi ligidal ega kaugel!“

*

Kohtunik: „Miks peksite oma naise minema?“
Kaebealune; „Tahtsin ka koosseisu wähen-dada.“

*

„Kus on Teie korter, Meier?“

„Mul on ainult magamiskoht.“

„Seda ma tean: see on siin puldi taga. Aga ma küsin, kuhu maija olete sisse kirjuta-tud?“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—
Üksiknumber	„ 40.—

Toimetaja: P. GRÜNFELDT.

Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.

TALITUSE AADRESS:

Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16

(üks B Laenu-panga majas).

Telefon 12-53.

KUULUTUSTE HINNAD:

1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—

Tekstis 50% kallim.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.

Wäljaandja Kirjastus-õfatsühisus „Areng“.

Trükitud „Edu“ trükitojas S. Rompaši t. 40, Tallinnas.

Reksa, Irene Rist, Tamara Rist, W. Riesen-
kampff, Erika Rullinkoff, Edgar Rul-
linkoff, Helmut Rullinkoff, Heinrich
Simtman, Herbert Saller, A. Sinm, M.
Suisen, J. Sibbelin, Osw. Saks, Joh.
Seero, John. Suigussaar, I. Saharow,
M. Stein, E. Steinmann, Herta Stein-
mann, Madis Tihkan, Oswald Uetalu,
R. Weber, Johanna Wiher, Harald Wiik,
L. Waho, N. Waher, Julius Weimann, R.
Waldson, Arn Wiher, A. Wait, L. Welt-
bach, O. Wahter, O. Wikelberg.

Tartust: L. Jõul, Johannes Jõul,
W. Kartau, Ilmar Karro, R. Müller, Joh.
Niggol, Arn. Neostus, W. Nõöp. L. Nie-
länder, O. Nõöp. Hillar Priima, A. Pan-
telejew, Astrid Ratnik, H. Reinwald, K.
Tamman, L. Tamman.

Pärnust: R. Anderson, A. M. Arro,
W. Blumann, Elm. Bachson, Meta Holm,
Juurikas, J. Kiwi Art. Kase, K. Kohw,
Karl Koger, Paul Kangur, E. Kewardt,
G. Kase, Joh. Klaassen, Milda Küng,
Joh. Midri, A. Mänd, E. Medens, M.
Önnis, A. Pull, J. Pillenberg, Herbert
Roger, H. Reimann, N. Ruus, M. Soa,
Joh. Sepp, E. Sirk, K. Tutt, Ed. Ustrit-
sow

Walgast: Rich. Kolts, A. Mölder,
Th. Peltser, Alex Ristkok, Joh. Riis-
mantel, Irene Ruga, J. Sisas, Axel
Schulzenberg, Mary Simson, Johanna
Schulzenberg, Holmes Scherlok, H.
Wilist

Wõrust: Aug. Juurik, Arn. Kangur.

Rakwerest: Endel Breemann, H.
Habicht, Fritz Kask, Kessi, W. Leinfeldt,
Meriskout, W. Michelson, Puurmann,
F. Riisberg, O. Riisberg, E. Riisberg,
Egon Senkel, Edm. Senkel Felix Ten-
neberg, Ulrich Tenneberg, Ernst W.,
Aleksander Willot.

Narwast: Karin Kärbik, Alwiine
Pedriks, B. Sarap, J. Sakh, Karl Sakh,
Hilda Sall.

Tapalt: I. Adel H. Beikmann, Epe,
K. Juul, A. Jantra, Kuku, H. Kiwirähk,
B. Luuk, Lauton, E. Luuk, H. Mikkin,
H. Noormets, K. Tamm, **Kiltsist:** Leon
Bogdan. **Arukülast:** Joh. Bach, Pau-
line Bach. **Aegwiidust:** O. Buström.
Laupalt: G. Alt **Jänedalt:** W. Boo-
tor. **Aserist:** Lola Einberg, T. Weigel.
Sindist: A. janson, Frits Tidrikson,
Riiseperest: Alide Hendrikson. Rud.
Pilberg, Leeni P. H. Willenthal **Türilt:**
Hugo Hanson, M. Tõnu. **Kil. Nõmmelt:**
E. Rossmann, W. Wunk. **Rõngust:** J.
Kuigo, Ernst Tobber. **Keilast:** A.
Kutpri. **Nehatust:** A. Kruenberg Walter
Pohla. **Kurist:** Hermann Krummast.
Mõisakülast: W. Lillienblatt. **Wiljan-
dist:** Selma Laretei, Leily Laretei,
Oskar Laretei. Ilmar Parik, A. Tuuts,
Wilma Weinthal, Mary Weinthal. **Pal-
diskist:** Alfred Lunter, J. Targem.
Palamuselt: M. Lõoke. **Kohilast:**
Natalie Mikker. **Torist:** Miil. **Abjast:**
Endel Mägi. **Tuhalaanest:** Jaan Pa-
denik. **Amblast:** H. Paggi. **Põltsa-
maalt:** T. Männik, Martin Persman,
R. Räts. Elmar Soll. **Adawerest:** Joh.
Muuk, Lilli Muuk. **Nõmmelt:** A. Män-
gel. R. Tiiskur. **Sondast:** P. Puurman,
Kabalast: Leo Rikken. **Saardest:**
Ed. Rossmann. **Sompast:** R. Rikken.
Tarwastust: Roosson. **Kohtla Jär-
welt:** M. Sillenhach. **Petserist:** A.
Walentin. **Otepäält:** Leo Rääk, Sohwa,
Kalju Saar, Koit Saar Albert Wulff.
Haapsalust: E. Sooman, L. Tallenhof.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Soome
nuga — Martin Persman, Põltsamaalt;
2) O. Lutsu „Andrese elukäik“ — L.
Tallenhof, Haapsalust, Kalda tän. 15;
3) O. Lutsu „Ants Litner“ — E. Luuk,
Tallinnast, S. Pärnu 17—2.

„Romaan'i“ talitus.

„Romaan'i“ hindmõistatuste lahendajatele.

Paljud hindmõistatuste lahendajatest kirjutawad mitu hindmõistatust
ühele lehele, mis aga väga raskendab talituse tööd. Et keegi hindmõistatuste
lahendajate nimekirjast välja ei jääks, sellepärast palume hindmõistatuste la-
hendajaid igat mõistatuse lahendust saata eraldi lehekesel — nime ja aadres-
siga. Kirja ümbrikul kirjutada „Hindmõistatus.“

„Romaan'i“ talitus.

Kooli-, noorsoo-, haridus- ja rahwaraamatukogu seltsidele.

Muretsege rahwale kohast kirjandust ja tehke raamat rahwale kättesaadawaks.

Selgitage rahwale raamatute wäärtust ja juhatage rahwast osa wõtma sellest walmu- haridusest, mida kirjandus pakub.

Tellides oma kogule raamatuid, pidage meeles, et

- „ROMAAN“ on tuumakam ja põnewam Eesti ajakiri ning pakub oma aasta- käikude näol määratud lugemiswara, mis iialgi ei wanane;
- „ROMAAN“ wõimaldab kõige mitmekesisema waliku sisumõttes;
- „ROMAAN“ annab ülewaate maailma rahwaste kirjandusest;
- „ROMAAN“ on rahwalik ajakiri ja loetaw igapähele.

Üheski raamatukogus, mis peab rahuldama laiemaid lugejate ringe, ei tohi puududa ajakiri „ROMAAN.“

Aastakäik 1922, 576 suurt lehekülge, mille sisus leidub 7 romaani, hulk nowelle ja uudisjutte, 9 rahwuse kirjanikkude sulest maksab:

Kõitmata 500.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 700.— marka.

Aastakäik 1923, 744 suurt lehekülge, mille sisus terweni 10 romaani, hulk nowelle ja lühemat kirjandust, 51 rahwuse kirjaniku sulest, maksab:

Kõitmata 700.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 900.— marka.

Aastakäik 1924, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle ja jutustusi, 69 rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 950.— marka.

Aastakäik 1925, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi hulga rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 950.— marka.

Aastakäik 1926, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi hulga rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka. Ilu ja poolnahkköites 950.— marka.

Poolnahkköites (nahast selja- ja nurkadega, kuld seljakirjaga) aastakäigud on maitsekalt ja tugewasti köidetud ning eriti kohased raamatukogudele.

Ilu- ja poolnahkköites (kalinkori-köites, kuld selja-kaanekirjaga ja ilustustega) aastakäigud on ilusamamaks, wäärtuslikumaks raamatuks igas perekonnas ja alati kohased kingimiseks.

„ROMAAN“ 1927 ilmub endiselt korralikult kaks korda kuus. Sisü põnew, huwitaw ja elaw,

Tellimishinnad:

$\frac{1}{4}$ aastat (24 nr.)	750.— mk.	2 kuus (4 nr.)	160.— mk.
$\frac{1}{2}$ „ (12 „)	400.— „	1 „ (2 „)	80.— „
$\frac{3}{4}$ „ (6 „)	225.— „	Üksiknumber	40.— „

Kõik järgewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmise aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAAN“i, tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBREID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

AASTAKÄIGUD on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid saada ei ole, tellige otse talitusest, kust Telle raamatud ilma iga lisamaksuta kätte saadetakse.

Ajakirja „ROMAAN“i talitus.

Tallinn, Müüriwahe tän. 16.